

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרקא - מוציא ממש; טפחא = טפחא = טפחא - שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא - קב' ששעיה לגול, יתור לרבות, מכל מקום; זרקא חביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא חביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; חביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישי: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שזור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו שזור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

ליפרע, כשהוא אומר אצל עונש, וגו' (ו,ג) וְאָרְאָ אֶל הָאֲבוֹת בְּאֶל שְׁדֵי - הבטחתים הבטחות, ובכלן אמרתי להם: "אני אל שדי" (בר' יז, א; לה, יא). וְשָׂמִי הוּא לְאֵל נוֹדְעָתִי לָהֶם: - לא הודעת לי להם' אין כתיב כאן, אלא לְאֵל נוֹדְעָתִי - לא ניכרתי להם במדה אמתית שלי שעליה נקרא שְׂמִי הוּא - נאמן לאמת

דברי, שהרי הבטחתים ולא קיימתים. **וְשָׂמִי הוּא לְאֵל נוֹדְעָתִי לָהֶם: רש"י** - נאמן לאמת דברי, ס"ת לא' נודעת לי להם' - אמת"י או יאמ"ת הלימוד אלפנין שיש ללמוד מהלימוד לאחריו הוא שגלוי ה' אליהם היה מוגבל לעומת הגלוי אל משה **אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב** - תביר מרכא טפחא, מרכא טפחא כיתור לרבות במעלותיהם וביעקב להיות בחיר האבות, ובא תביר לרמז על הגבלת גילוי הנסתרות בתורת הא-לקות לכל אחד מהאבות, לאברהם מפני ישמעאל, ליצחק מפני עשו, ליעקב מפני שאמר שנסתרו דרכיו לפני בוראו שנאמר למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' (שם /ישעיהו/ מ') לפיכך לא גילה לו **בְּאֶל שְׁדֵי** - מונח אתנה, מונח מרבה הגבלות הנרמזות באתנה, ללמד שלא גילה לאבות שמות הוי"ה המגלים נסתרות יותר נרחבות בתורת הא-לקות, כאלו שגילה למשה רבנו.

שמות וארא ו,ג: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וַיֹּצִיֵם אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל-פְּרָעָה מִלְּדֵי מִצְרָיִם (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה (וילנה ז,א)) ד"א תקיעת שופר תלויה בב"ד ושילוח עבדי' תלוי בכל אדם ואתייה כהיא דא"ר שמואל בר רב יצחק וינדב' הו' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וַיֹּצִיֵם אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל על מה ציום על פרש' שילוח עבדי' ואתייה כהיא דא"ר הילא לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים הוה דכתוב מקן שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי וגו' **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן** - מונח זרקא מונח סגול, מוסיף מענין משה ואהרן עליהם, מה הם חפשיים לרבות עליהם עוד חפשיים. **וְאֶל-פְּרָעָה** - טפחא בפרעה ללא הגבלת מרכא לפניו, גורם להתפשטות אפיון מפרעה המצויה לשלח עבדיו מבני ישראל, אל מהות הצווי למשה ואל אהרן, מה משה ואהרן חפשיים אז עליהם לצוות על בני ישראל המשעבדים אחיהם מבני ישראל לשהררם לחפשי וכך להוסיף על משה ואהרן בני החירות את כל בני ישראל המשעבדים לאחיהם ובזכות זאת יוסיפו לכל (יזכו) בני ישראל לחירות.

שמות וארא ז [יז] כֹּה אָמַר ה' בְּנֹאת תִּדְעֶ כִּי אֲנִי ה' הֵנָּה אֲנִי מַכְהָה בְּמִטָּה אֲשֶׁר-בְּיָדִי עַל-הַמָּוִם אֲשֶׁר בְּיָדֶךָ וְנַחֲפָךָ לָדָם: [יט] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-אַהֲרֹן קַח מַטְּךָ וְנִטְּהָ דָדְךָ עַל-מִימֵי מִצְרַיִם עַל-נְהַרְתָּם עַל-יַאֲרֵיהֶם וְעַל-אַנְמֵיהֶם וְעַל-כָּל-מַקְנֵה מִימֵיהֶם וַיְהִי-דָם וְהָיָה דָם בְּכָל-אָרֶץ מִצְרַיִם וּבְעַצְמָיָם וּבְאֵבָנֵימָם:

ע"פ **שמות וארא ז, יט תורה שלמה (פא*) פסיק בפסוק (ז, יז) מַכְהָה בְּמִטָּה אֲשֶׁר-בְּיָדִי** ומשמעו פעמיים יד, הנלקחת מצד שמאל של הפסיק לצד ימין של הפסיק, יד משה ויד אהרן המטה את המטה. ע"פ **תורה שלמה [פז] אָמַר אֶל-אַהֲרֹן** - מונח פזר, כעין שני עניני פזר **קַח מַטְּךָ וְנִטְּהָ דָדְךָ**. - מונח מונח תלישא-קטנה, כעין שלושה עניני תלישא-קטנה (= תרסא) (א) תרסא רמז לימי התראת מכה וימי שימושה, ראה לעיל. (ב) תלישא עשויה לרמז לחישוב זמני תקופות, **פזר** ירמז להמנעות משתיית מי נהרות בזמן שחלה התקופה, כי מסוכן כמו מכת דם במצרים (ג) לפי שתרגם אונקלוס עצים ואבנים ככלי עצים וכלי אבנים, ע"פ המדרש הגדול תלישא עשויה לרמז למים שאובים (כעין תלושים) בכלים שבגודל עד 40 סאה מקבלים טומאה לעומת מי נהרות ומאגרים שונים שאינם מקבלים טומאה. **פזר** ירמז לכשרות וטהרת מקוואות.

ע"פ **תורה שלמה (פג) עַל-מִימֵי מִצְרַיִם עַל-נְהַרְתָּם עַל-יַאֲרֵיהֶם וְעַל-אַנְמֵיהֶם וְעַל-כָּל-מַקְנֵה מִימֵיהֶם** - כעין כלל ופרט וכלל או רבוי מיעוט רבוי, הכלל הראשון **עַל-מִימֵי מִצְרַיִם** מטועם קדמא ואולא, הפרטים **עַל-נְהַרְתָּם עַל-יַאֲרֵיהֶם וְעַל-אַנְמֵיהֶם**, כלל בתראה **וְעַל-כָּל-מַקְנֵה מִימֵיהֶם**, לפי כלל ופרט וכלל, הכלל בתראה מרבה (ע"פ תרגום אונקלוס של עצים ואבנים) כלי עצים וכלי אבנים, **וְהָיָה דָם בְּכָל-אָרֶץ מִצְרַיִם וּבְעַצְמָיָם וּבְאֵבָנֵימָם**: לפי רבוי מיעוט רבוי יש ללמוד באופן המרוחק ביותר ממי היאור, שנשאר מים במצרים למצרים, שלא היו לדם ואלו מים שחפרו המצרים שמקורם לא היה ביאור **שמות וארא ז, [כד] וַיַּחֲפְרוּ כָל-מִצְרַיִם סְבִיבֹת הַיָּאֵר מֵיַם לַשְּׂתֹת כִּי לֹא יִכְלֹו לַשְּׂתֹת מִמֵּי הַיָּאֵר:**

שמות וארא ז, כא: וַהֲדַבְּרָה אֲשֶׁר-בְּיָאֵר מִתְּהָ וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֵר וְלֹא-יִכְלֹו מִצְרַיִם לַשְּׂתֹת מֵיַם מִן-הַיָּאֵר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל-אָרֶץ מִצְרַיִם: ע"פ **תורה שלמה (צא)** כמו שבגאולת מצרים הייתה מכת דם כך תחזור ותהיה מכת דם ואש ותמרות עשן בגאולת אדום לעתיד לבוא, דבר המרומוז בפעמיים זקא-קטן **וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֵר וְלֹא-יִכְלֹו מִצְרַיִם**.

שמות וארא ז, ג: הֵנָּה יד-ה' הֵנָּה הוֹיָה בְּמַקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשֶׂדֶה בְּסוּסִים בְּחֻמְרִים בְּנִמְלִים בְּבָקָר וּבְצֹאן דָּבָר כְּבֵד מֵאֵד: בְּמַקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשֶׂדֶה - פשטא מונח זקא-קטן בסוסים בחמרים בגמלים - מהפך פשטא זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים שופטים ב, טו: בְּכָלֹו אֲשֶׁר יִצְאֹ יד-ה' הוֹיָה-בָּם לְרַעַת כְּאֲשֶׁר דִּבַּר הוּא וְכֹאֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לָהֶם וַיַּצֵּר לָהֶם מֵאֵד: יד-ה' היתה-בם לרעה - פשטא מונח זקא-קטן כאשר דבר ה' - פשטא מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (מקראות תמימות (מקת"ם) רות רבה ב יט על פסוק שופטים ב, טו) אמר רבי לוי: כל מקום שנאמר בו יד ה' מכת דבר היא, ובנין אב (מקת"ם ההוכחה הברורה ביותר) שבכולם (שמות וארא ז, ג) הנה יד-ה' הויה (מקת"ם מכת דבר) ... תלמידי דרבי נחמיה מייתי לה מהתם (שופטים ב, טו) בכל אשר יצאו יד-ה' היתה-בם לרעה - ביצאין היתה מגפה (מקת"ם) דהיינו אלימלך שיצא לחוץ לארץ - פירוש המהרז"ו) ביושבין לא היתה מגפה.

- טט אמר רבי לוי יד-ה' ... בנין אב ומוכח מפסוק (שמות וארא ז, ג) שבו פעמיים זקא קטן בין שני קיסרים (סילוק אתנה)
- תלמידי דרבי נחמיה יד-ה' ... בנין אב ומוכח מפסוק (שופטים ב, טו) שבו פעמיים זקא קטן בין שני קיסרים (סילוק אתנה)
- רבי לוי ותלמידי רבי נחמיה ידעו שבפסוקים אלו יש לימוד של בנין אב ולענ"ד זה מושרה ע"י פעמים זקא-קטן במקראות שהובא על-ידם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; אלשא = תלישא-גדולה – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

סיכום:

שמות וארא ו, ג וְאֶרְאָא - רביע, גיליתי לאבות איך הבריאה (העולמות שבראתי) מורכבת מצירופי **אַרבע** יסודות וזה מבוטא בשם א-ל-ש-די שהוא גלוי אחד מרבים של שם הוי"ה. זה שזה בטוי של שם הוי"ה מרומז בלימוד **אַלפנין** מתבנית הטעמים קיסר (אתנה או סלוק) [פשטא] [מונח] זקף-קטן ותוכנו תיאור ואחריו פעולה או הלכה (בד"כ) של הכתוב **בְּאֵל שְׁדֵי** – מונח אתנה **וְשְׁמֵי הוּ** – מונח זקף-קטן **לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם** – מרכא טפחא סלוק. הלימוד לאחריו כפי רש"י לא ניכרתי להם במדה **אַמְתִּית שלי** ... נאמן לאמת דברי שהבטחתים ב-"אני א-ל-ש-די" נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני, נאמן ליפרע מהעוברים על דברי. ס"ת לא נודעת' להם' – אמת"י או יאמ"ת **אַל-אַבְרָהָם אֵל-יִצְחָק וְאֵל-יַעֲקֹב** – תביר מרכא טפחא, מרכא טפחא כיתור לרבות במעלותיהם וביעקב להיות בחיר האבות, ובא **תביר** לרמז על הגבלת גילוי הנסתרות בתורת הא-לקות לכל אחד מהאבות, לאברהם מפני ישמעאל, ליצחק מפני עשו, ליעקב מפני שאמר **שנסתרו דרכיו לפני בוראו שנאמר למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' (שם /ישעיהו/ מ')** לפיכך **לֹא גִילָה לּוּ** **בְּאֵל שְׁדֵי** – מונח אתנה, מונח מרבה הגבלות הנרמזות באתנה, ללמד שלא גילה לאבות שמות הוי"ה המגלים נסתרות יותר נרחבות בתורת הא-לקות, כאלו שגילה למשה רבנו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מרביד, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי רבוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** - סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהעניין על העניין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהעניין; **קדמא ואלא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.

1.2 שמות וארא ו,ב

שמות וארא ו,ו: לכו אמר לבני ישראל אני ה'

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצלתי אתכם מעבדתם ונאלתי אתכם בנרוע נטויה ובשפטים גדלים:

והוצאתי אתכם - מונח רביעי, מרמז ללפחות ארבעה ענינים אשר אפשר שמרמז לחמישה לשונות של גאולה כאשר הלשון החמישי הוא ללא הכרעה - תיק"ו. בכל אופן נאמר כאן **והוצאתי אתכם** והמדרש ובהקפות סיכות נאמר ונקוב **והוצאתי אתכם** הוצאת-גאולת עם ישראל ממצרים היא גם הוצאת-גאולת השכינה הקדושה מגלותה.

שמות וארא ו,ז: וילקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים

וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים:

וילקחתי אתכם לי לעם - קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, כעין לכתחילה ובפועל. לכתחילה ע"פ רב"ע היתה במערכת המחברת

הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות וע"פ **רבינו בחיי** לפי מערכת הכוכבים היו ראויים עוד לעמוד שם ,

ובפועל הקב"ה הקדים את הקץ והוציאנו מן גלות החל הזה

אבן עזרא (ז) ולקחתי כאשר תקבלו את התורה על הר סיני, וטעם המוציא אתכם כי היתה במערכת המחברת הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות. וזה יתברר לך בפ' כי תשא:

רבינו בחיי ענין מתן תורה, זהו שכתוב: (שמות ו, ז) "ולקחתי אתכם לי לעם", וזאת הבטחה במתן תורה שכתוב: (דברים כז, ט) "היום הזה נהיית לעם". והיית לכם לאלהים, תקבלו אלהותי, "וידיעתם", משם ואילך, "כי אני ה' אלהיכם", שאני העושה עמכם אותות ומופתים מחודשים ביצירה בעבור שאני אלהיכם, "המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים", כלומר אני הוא המוציא כי לפי מערכת הכוכבים היו ראויים עוד לעמוד שם.

תולדות יצחק המוציא אתכם, כתב רבי אברהם כי היתה במערכת המחברת הגדולה למשרתים העליונים שיעמדו עוד בגלות.

וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם - (א) רביע ... זקא-קטן, כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש,

(ב) רביע ... זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים, עצמת הידיעה על ההשגחה הפרטית,

ושתי תבניות הטעמים מרמזות על כעין הפירוש של **משך חכמה (ז - ח)** ... כי הכבדת העול במצרים, (טט - וכן בגלויות) באמת כעת

נראה לכם כי הסיבותי לכם רעה, ולהכביד עולם לבל ליתן להם תבן. ובכל זאת תראון כי זה עוצם הטובה ותכלית הדרור - **וילקחתי אתכם לי לעם** וכו'.

וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם - (ג) זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, דבר החוזר וקורה. כעין

הפירוש של **משך חכמה (ז - ח)** **וילקחתי אתכם לי לעם** וכו' **והבאתי אתכם אל הארץ**. ר' סימאי אומר **(בבלי סנהדרין קיא, א)**: נאמר "ולקחתי אתכם לי לעם", ונאמר "והבאתי אתכם", מקיש יציאתן ממצרים לביאתן לארץ (מה ביאתן לארץ שניים מתוך ששים ריבוא, אף יציאתם ממצרים) שנים מתוך ששים ריבוא. (אמר רבא, וכן לימות המשיח).

וידעתם - רביע, ע"פ **משך חכמה** פירש בלשון ציוני לדעת ארבע ידיעות (א) , שתדעו בטח כי **כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם**

-(ב) ומזה תדעו כי **והבאתי אתכם אל הארץ** (ג) **ונתתי אתכם לים מורששה**. (ד) ולכן בכל אשר תלכו, ולא תנסו את ה' ותלכו

אחריו כצאן אחר רועה. וכן אמר **בזהר הקדוש ברעיא מהימנא (דף כה)** "פקודא דא למינדע". הרי דריש בלשון ציוני, ודו"ק.

אברבנאל ... אבל פ' הפסוקים האלה לדעתי כן הוא שבעבור שמרע"ה היה מתיאש מהגאולה וכן ישראל כולם וכמו שאמר מאז

באתי לדבר בשמך וגו' הודיעו יתברך שהגאולה היתה **מחוייבת והכרחית** שתהיה וזה מג' סבות

הא' מפאת האל ית' עצמו לפי שלא נגלה לאבות באופן שידעו ויכירו אותו והיה זה לפי שהיתה נבואתם ע"י אמצעי ועם היות הדברים יוצאים מהמקור הראשון יתברך הנה לא היה נודע וניכר אצלם שפע הסבה ... לפי שלא נבאו פנים בפנים כי אם ע"י אמצעיים זאת

היא הסבה הראשונה. וענינה שהיתה הגאולה הכרחית כדי שישיר' ומשה כל א' במחיצתו ומדרגתו ינבא פנים בפנים באופן שיכירו וידעו כבוד ה' וגדלו מה שלא נודע לאבות עד הנה לפי שלא היתה נבואתם פנים בפנים.

וזכר הסבה הב' באמרו **וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען** רוצה לומר וגם יש **סבה אחרת מחייבת הגאולה** והיא מה שנשבעתי וכתתי ברית לאבות על ירושת הארץ ... והיה אם כן הקב"ה **מתחייב** להוציא את בניהם ממצרים כדי להורישם את הארץ

לקיים שבוטחו.

וזכר הסבה הג' באמרו **וגם אני שמעתי וגו'** רוצה לומר גם יש סבה ג' **מחייבת הגאולה** והיא שאני שופט כל הארץ ושמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם וראוי לעשות משפט וצדקה יאמר על זאת הסבה **ואזכור את בריתי** ואין פירושו הברית שכרת

לאבות על ירושת הארץ כי זה כבר זכרו אבל הוא הברית שכרת עמו בין הבתרים ששם נדר על זה כמו שאמר **וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי**

ואחרי שזכר ג' הסבות האלה הוליד מהן מה שרצה והתחיל מהאחרונה דסמך ליה לפי שהיא הראשונה שתתקיים בזמן והוא אמרו

לכן אמור לבני ישראל אני ה' סבת הסבות כלן ובב"ת (ובלתי בעל תכלית) **היכולת והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרי' והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בנרוע נטויה ובשפטים גדולים** כלומר שמפני ששמע נאקתם וצעקתם יושיעם ויוציאם מגלותם.

... **והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים** שהם המסים. **והב' העבודות פרך** ... וכנגד זה אמר **והצלתי אתכם מעבודתם**. והג' היה הריגת בניהם שהיו משליכים אותם ליאור שהיא הקשה שבכולם וע"ז **וגאלתי אתכם בנרוע נטויה ובשפטים גדולים** רומז למכת בכורות

ולקריעת ים סוף שהיו במשפט ע"ז

וידעתם - רביע, **אברבנאל** כי הנה ירושת הארץ לא הבטיחם (לאבות) עליה בחייהם כי אם **שדור רביעי** ישוכו הנה וכן **וידעתם** -

רביע, אפשר שבכך מסיים ארבע לשונות של גאולה האמורים בגלות מצרים **והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי** ומכאן ידיעת ההלכה של ארבע כוסות בסדר פסח להודיה לקב"ה על הגאולה, וארבעה הצריכים להביא קרבן תודה וקרבןהפסח הוא תודה מיוחדת.

פסוק ז' הוא מקבוצת הפסוקים בתורה בהן מופיע שרש "לקח" או שרש "קדש" וגם הצירוף **"אני ה' א-לקיכם"**. כאשר שרש זה מופיע

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מוציא פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מדרג; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכתה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכתה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

אזי התיבות "אני ה'" הן בטעם מחבר עוצר ותיבת "א-לקיכם" אינה בחיבור לתיבת "ה'".

לשון **וְלִקְחָתִי כִּמוֹ כִּי-יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה (דב' ל"ב כ"ג)** **כִּי-יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעֻלָּהּ (דב' ל"ב כ"ד)** **כִּי-יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה (דב' ל"ב כ"ה)** היינו ולקחתיו לשון ליקוחים, קידושי עם ישראל לה' ואז **כִּי אֲנִי ה'** – מונח מהפך פשטא, שני טעמים מחברים המקדימים לטעם עוצר. מרמז על כעין שני חיבורים, שתי בחינות של חיבה וקירוב בין הקב"ה וכנסת ישראל וכן התעלות הבריאה למצבה שקודם לחטא אדם הראשון, כמו שאכן קרה במתן תורה.

כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – מונח מהפך פשטא ובמלה אחת מונח זקא-קטן, מונח מרמז על יותר מסדרה אחת של התבנית שאחריה, **מוֹנַח** ראשון של התבנית מהפך פשטא ובמלה אחת מונח זקא-קטן יוסבר בשלבים: (א) נסביר מלת וטעמי **אֱלֹהֵיכֶם** – מונח זקא-קטן, כעין ריבה וריבה את הכל, כעין מה שיש לכוון באמירת של א-לקים התקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, עילת העילות וסיבת הסיבות. ופירש ה- **אברבנאל סבת הסבות כלן ובב"ת** (=ובלתי בעל תכלית) **היכולת** (בלתי בעל גבול והגבלה כלשהי). (ב) נחזור אל המלים **אֱלֹהֵי שְׁדֵי (שמ' וזא"א ג')** שע"פ **זוהר כרך ב (שמות) וארא (כג,ב)** והמפרשים בשם **א-ל-ש-די** הבורא משדד – מנצח מערכות הטבע כרצונו **(זא"ע, רמב"ו)** וזהו ענין ההרכבה עד (כפ"ל הנוסף) שאמרת לי לעולמי די **(בבלי חגיגה יב,א)**, שודד – משדד – מנצח – משנה הרכבי תכונות הטבע כרצונו, השגחה הנדמית כבדרך טבעי. (ג) עתה יובן כי מובן אחד של טעמי **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** – מהפך פשטא ובמלה אחת מונח זקא-קטן, ידרש שהבורא מהפך את פשט הרכב ומערכות הטבע וכל הכוחות כולם כרצונו. בכוחות יש לכלול גם השרים הממונים על הכוחות.

מוֹנַח ראשון של תבנית טעמי הקרא **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** – מהפך פשטא ובמלה אחת מונח זקא-קטן, ידרש שלמען הגאולה ממצרים ומתן תורה הקב"ה ישנה מדרך הקבועה לעשות באמצעות שליח (אמצעי) ויעשה זאת בכבודו ובעצמו. נשים לב כי המלים **כִּי אֲנִי** בצרופן הן מלת **אנכי ה' אֱלֹהֵיכֶם** של הדיבר הראשון מעשרת הדברות ושם בקריאה בטעם עליון **אנכי** – פשטא ה' – מונח **א-לקיכם** – זקא-קטן. **וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** – **אברבנאל** רוצה לומר אחרי צאתכם ממצרים תבואו להר סיני ותקבלו את התורה **פנים בפנים** ואז תכירו ותדעו את השם הנכבד כי **תנבאו ממנו בלי אמצעי** כמו שיתב' מה שלא זכו אליו האבות וזהו **וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי ה'** ואמר **המוציא אתכם** וגו' לפי שצאתם ממצרים ונתינת התורה **שניהם** היו בלי אמצעי. **המוציא אתכם** – מונח זקא-קטן, בתפקיד שתיים ע"פ **אברבנאל** וגו' לפי שצאתם ממצרים ונתינת התורה **שניהם** היו בלי אמצעי.

שמות וארא ו,ח:

וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יְדֵי לְתֵת אֶתָּהּ לְאֲבֹתְכֶם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֶתָּהּ לְכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי ה':

וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יְדֵי לְתֵת אֶתָּהּ – שלושה זקף בין שני קיסרים, ע"פ **אברבנאל** עוצמת ההבטחה לאבות מורשת הארץ לבני ישראל כלומר לא בדרך גרות כמו לאבות עצמם אלא בדרך ירושה וממשלה החלטית **משך חכמה (ז - ח)** ... הכבדת העול במצרים (טט - וכן בגלויות) באמת כעת נראה לכם כי הסיבותי לכם רעה, ולהכביד עולם לבל ליתן להם תבן. ובכל זאת תראון כי זה עוצם הטובה ותכלית הדרור - **וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם** וכו'.

וְנָתַתִּי אֶתָּהּ לְכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי ה' – קדמא מרכא תביר טפחא סלוק, לא לכולם מורשה (א) לא כולם יצאו ממצרים (ב) כי רוב יוצאי מצרים בני 20 עד 60 מתו במדבר,

משך חכמה (ז - ח) **וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם** וכו' **וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ**. ר' סימאי אומר **(בבלי סנהדרין קיא, א)**: נאמר "ולקחתי אתכם לי לעם", ונאמר "והבאתי אתכם", **מקיש** יציאתן ממצרים לביאתן לארץ (מה ביאתן לארץ שניים מתוך ששים ריבוא, אף יציאתם ממצרים) שנים מתוך ששים ריבוא. (אמר רבא, וכן לימות המשיח, שנאמר "וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה ממצרים"). כוננת המאמר הזה המופלג הוא, כי כל האותות והמופתים ושפטים גדולים אשר עשה למצרים בעשר מכות ובקריעת ים סוף, שוה בשביל שיבואו שניים מס' ריבוא אל המטרה האלקית. וכמו שכל זה שעשה במדבר, הכל היה לתועלת אשר שני אנשים יישארו מ - ס' ריבוא, כן לא ימנע מהשי"ת לשדד הטבע ולהראות זרועו והשגחתו על בניו בפרט לכל באי עולם, אף כי אינם ראויים אל הדיבקות לאלקות והמטרה התכליתית רק שניים מס' ריבוא. ומאות אלפים שונאי השם יאבדון עבור תועליות פרטים מצויינים מאמינים בהשגחתו. ולזה אמר רבא 'וכן לימות המשיח'. וכן הוא אומר "ככל אשר עשה לך ה' אלוקיכם במצרים לעיניך", כי הנפלאות עשה לכולם, ולהביט וליקח מזה מוסר צדק ואמונה טהורה, זה רק ליחידים מהכלל. לכן לא ירפה ידי המאמין בראותו כי אין מי שראוי אל המטרה האלקית רק יחיד סגולה, כי משביב אש, בהריחו ברוח סוער, יאיר כל העולם, כן ההשגחה האלקית, בהדבקה ביחידי סגולה אשר יריחו רוח משפט וצדק, תהיה לאור עולם ולאש לטהר ולהבתי - ה. ולכן נסמך אל מה שהביאו קודם 'אחד ממשפחה מזכה כל המשפחה' וכו' יעויין שם ודו"ק כי זה מושכל:

(ז,ו) **(וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִייתִי לְכֶם לְאֵלֹהִים. וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם: (ו,ח) וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ (אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יְדֵי לְתֵת אֶתָּהּ לְאֲבֹתְכֶם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב).** הענין על פי דברי

הנביא (ירמיה ב, ב): ("זכרתי לך חסד נעריך) אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר וכו'". כי זה באמת ענין נורא אשר עם גדול כמוהו הלכו כבטחונם במדבר ציה, ולא שאלו באיזה דרך תוליכנו. ולכן אמר כי באמת בשכר זה תבואו אל הארץ [וכנזכר זה הרבה בספרין]. וזה שאמר, כי באמת כעת נראה לכם כי הסיבותי לכם רעה, ולהכביד עולם לבל ליתן להם תבן. ובכל זאת תראון כי זה עוצם הטובה ותכלית הדרור - **וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם** וכו'.

וַיִּדְעָתֶם – רביע, ע"פ **משך חכמה** פירש בלשון ציוני לדעת ארבע ידיעות (א), שתדעו בטח כי **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם** – (ב) ומזה תדעו כי **וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ (א) וְנָתַתִּי אֶתָּהּ לְכֶם מוֹרְשָׁה**. (ד) ולכן בכל אשר תלכו, ולא תנסו את ה' ותלכו אחריו כצאן אחר רועה. וכן אמר **זוהר הקדוש ברעיא מהימנא (דף כה) "פקודא דא למינדע"**. הרי דריש בלשון ציוני, ודו"ק.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח = רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא = מצרף; תביר = מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף = בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו I – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנשואים אחרים בתושבע"פ.****

העולמות מהמדרגה שירדו אליה מחטאי האדם, דבר המרומוז ב-**אני ה'** – מונח סגול, מונח טעם מחבר, סגול טעם וצור, ההתעלות הסגולית של העולמות תלויה במסירות הנפש של כל אחד מישראל. בתוך התעלות זאת נמצא גם כעין גאולת כסא הכבוד (כבוד ה') מהגלות, כמרומוז בשנוי הלשון הבא:

- **והוצאתי אתכם** – מונח רביע, מרמז ללפחות ארבעה ענינים אשר אפשר שרמז לחמישה לשונות של גאולה כאשר הלשון החמישי הוא ללא הכרעה – תיק"ו. בכל אופן נאמר כאן **והוצאתי אתכם** והמדרש ובהקפות סוכות נאמר ונקוב **והוצאתי אתכם** הוצאת-גאולת עם ישראל ממצרים היא גם הוצאת-גאולת השכינה הקדושה מגלותה. אפשר כי בדרשה תבנית הטעמים מונח רביע של **והוצאתי אתכם** מרומוז ענין של יציאת כסא הכבוד כביכול מגלות.

תורה שלמה [לה] [ו] לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' יודן אומר כדאי היו ישראל (ראויין) לישטף במצרים שהפרו ברית מילה ועבדו ע"ז. אלמלא שהביא הקב"ה עצמו בשבועה שני' לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' ואין לָכֵן אלא שבועה שנא' (שמ"א ג'ד) ולכן נשבעתי לבית עלי (מדרש הגדול, מכילתא דרשב"י, שמ"ר פ"וה). תורה שלמה [לו] אֲנִי ה' אני יודע שסופן למרוד בי ולהכעיס לפני ואע"פ כן הריני גואלן למען שמי וכן הוא אומר (שמ"ב ככה) **וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַע אֱלֹהִים: ס בהערות משה היה ירא שמא מדה"ד תעכב גאולתם ... ובויק"ר פכ"ג-ב: אמר רבי שמואל בר נחמני אלולי שאסר הקב"ה עצמו בשבועה לא נגאלו ישראל לעולם, הה"ד [ו] לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' (מדרש הגדול, מכילתא דרשב"י).**

שמות וארא ו,ז: וַלְקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֶתְם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִתַּחַת סְבָלוֹת מִצְרַיִם:

תבנית הטעמים בקרא **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** – מונח מהפך פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת, מונח מרמז על כעין מספר פעמים תבנית מהפך פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת, **תבנית אֱלֹהֵיכֶם** מונח זקף-קטן במלה אחת בתפקיד כעין ריבה וריבה את הכל, נאמר במועט וחל בכל, **תבנית אֱלֹהֵיכֶם** – זקף-קטן ... **אתכם** – זקף-קטן, **פעמיים** זקף-קטן בין שני קיסרים דבר החוזר וקורה, הוצאת מצרים היא דוגמא לכל יציאת גלות לקיחה בחזקה, אף ליציאה מגלות אדום הארוכה והקשה כפי' **בעה"ט ולקחתי כנגד אדום וע"כ כתיב ביה ולקחתי כאדם הלוקח בחזקה שהוא הקשה מכולם.**

כל התבניות ביחד כמרמזות כי כל הגלויות הן בהנחיה א-לקית נעלה המתבטאה במלת **אֲנִי** – כעין עצמותו ומהותו של הקב"ה הנעלה מן המדות המבוטאות בשמות הקב"ה **ה' אֱלֹהֵיכֶם** והנחיה נעלה זאת מהפך המדות והטבע וכן מגביר הרחמים של **ה' אֱלֹהֵיכֶם** – המבטא רחמים מצד עצמם ורחמים מצד הגבורה, כדי להביא את ישראל והעולם לגאולתו. **תיאור סְבָלוֹת מִצְרַיִם** – מרכא סלוק, המלמד על רבוי סבלות מצרים מאפיין את מצב **מִתַּחַת** – וטעם טפחא בתפקיד התפשטות תיאור הסבלות אלפניו למד על הקושי המיוחד בכל גלות, המעורר בחינת רחמים שבגבורה בהתאמה, עד שכל בחינת גבורה נהפכת לתגבורת ברחמים, ולכן להלכה כדי שכל אחד מישראל יזכור מגאולת מצרים את **וַיִּדְעֶתְם** – רביע, שבכל אחת בארבע הגלויות, עומדת ההבטחה לגאולה בארבעה לשונות הגאולה מתבטאים בגימטריה הבאה וההלכה הבאה ע"פ **בעה"ט - והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (= 2063)** בגימ' זה עני בישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות (2061). להזכיר מלוא כוס הסבל ומלוא כוס הגאולה.

שמות וארא ו,טז יח כ:

[טז] **וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-לֵוִי לְתַלְדֹתָם נְרִשׁוֹן וְקַהַת וּמְרָרִי וְשִׁנִּי חֲנִי לֹוִי שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שְׁנֵה: –** שבע דרגא
 [יח] **וּבְנֵי קַהַת עֹמֶרם וַיִּצְהָר וַחֲבֵרֹן וְעִזִּיאֵל וְשִׁנִּי קַהַת שְׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שְׁנֵה: –** שלש דרגא
 [כ] **וַיִּקַּח עֹמֶרם אֶת-יֹכְבֵד וַדָּתָו לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹו אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-מֹשֶׁה וְשִׁנִּי חֲנִי עֹמֶרם שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שְׁנֵה: –**
 שבע דרגא

טט - אפשר שהדרגא מרמז לשרשרת הקבלה מיוסף עד עמרם שהגואל יזדהה במלים **פקד יפקד . פקד פקדתי אתכם . הרמב"ן שמות ג טז בשם שמות רבא** משה רבנו נעקר מבית עמרם בגיל שנים עשרה ולא קבל המסורת שעברה מיוסף ללוי לקחת לעמרם. טט - כנראה שיוסף העביר לשאר שבטי י-ה ולוי האריך ימים מכולם והעביר לקחת שהעביר לעמרם.

שרשרת הקבלה מיוסף עד עמרם שהגואל יזדהה במלים **פקד יפקד . בראשית ויחי נכד: וַיֵּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו אֲנִכִּי מֵת וְאֵלֹהִים פָּקַד יַפְקֵד אֶתְכֶם וְהִעֲלָה אֶתְכֶם מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב: בראשית ויחי נכה: וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקַד יַפְקֵד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהִעֲלָתֶם אֶת-עַצְמוֹתַי מִזֶּה: שמות ג,טז: לָדָּ וְאֶסְפְּתָם אֶת-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פָּקַד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת-הָעֲשׂוֹי לְכֶם בְּמִצְרָיִם: שמות בשלח ג,יט: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-עֲצֻמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשָּׁבִיעַ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקַד יַפְקֵד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהִעֲלִיתֶם אֶת-עַצְמוֹתַי מִזֶּה אֶתְכֶם: 1. **בראשית ויחי נכד: פָּקַד יַפְקֵד דְּרָגָא מוֹנַח** הדרגא כקישור יוצאת מיוסף עם הזיהוי לדברי הגואל **פקד יפקד** 2. **בראשית ויחי נכה: פָּקַד יַפְקֵד...וְהִעֲלִיתֶם אֶת-עַצְמוֹתַי מִזֶּה: פָּקַד יַפְקֵד** עם הקישור **וְהִעֲלִיתֶם אֶת-עַצְמוֹתַי מִזֶּה** טפחא סלוק, תיבת "את" ותבנית הטעמים מרבה את עצמות שאר שבטי י-ה. 1 **שמות בשלח ג,טז: פָּקַד יַפְקֵד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם** מהפך פשטא זקף-קטן, דברי ה' למשה הגואל הקישור **פקד פקדתי** אחד כפשוטו שיאמר, אחד שלא כפשוטו כי משה ערל השפתיים לא יכל לאמר זאת מעצמו 3 **שמות בא ג,יט: וְהִעֲלִיתֶם אֶת-עַצְמוֹתַי מִזֶּה אֶתְכֶם:** דרגא תביר טפחא סלוק, המילה "והעליתם" וטעמה **דְּרָגָא** כקישור **לפקד (דרגא) יפקד** של יוסף ולהעלאת עצמותיו עם עצמות שאר שבטי י-ה.**

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (טורני"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**; **אתנה**; **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שניו ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב"שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תברך טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תברך טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תברך מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקב** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מהאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששורה. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה. **פזר** – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שכתבתיך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 שמות וארא ו,ב

שמות וארא ז

ויאמר ה' אל-משה אמר אל-אחיהן קח מטון ונטה-יך על-מימי מצרים על-נהרתם על-יאריתם ועל-אנמיהם ועל-כל-מקנה מימיהם ויהיו-הם ויהיה-דם בכל-ארץ מצרים וכעצים וכאבנים:

תבנית הטעמים החל מ- **ויאמר ה'** – קדמא ואלא מרמז על דרשה בדרך של מלמד ולמד כגון בדרך של כלל ופרט, רבוי ומיעוט, בנין אב, היקש.

בדרך של מלמד ולמד (א) אפשר שבא ללמד ממכה ראשונה למכות אחרות שבכל מכה הייתה נטיית יד או מטה לארבע רוחות השמים המרומוז בטעם רביעי במלים **אל-משה** כדי שהמכה תקיף את כל ארץ מצרים. **[רבינו]** **בחי שמות ז,כב** ... כי משה התרה לפרעה במכת היאור ואמר לאהרן לנטות ידו על מימי מצרים וכן עשה אהרן, נטה ידו על מימי מצרים כמו שאמר הש"י למשה, וזהו שכתוב: "וירם במטה", **שהרים אהרן את ידו במטה ונטה ידו לדי רוחות העולם על מימי מצרים.**

בדרך של מלמד ולמד (ב) אפשר שבא ללמד על מספר ימי ההתראה לכל מכה ומספר ימי המכה, שזה עשוי להיות אחד מתפקידי סדרת הטעמים מונח מונח **תרסא** בכתוב **קח מטון ונטה-יך**.

שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט יב (שמ' וירא ז,כב) **וימלא שבעת ימים אחריו הכות ה' את-היאר: פ,** רבי יהודה ורבי נחמיה אחד מהם אומר כ"ד ימים היה מתרה בהם עד שלא בא המכה ושבעה ימים המכה משמשת בהם, ואחד מהם אומר ז' ימים מתרה בהם וכ"ד ימים היתה המכה משמשת בהם, על דעתיה דהאיך דאמר כ"ד ימים היה מתרה בהם **(שמ' וירא ז,כב)** **וימלא שבעת ימים** להכאה, ועל דעתיה דמ"ד ז' ימים היה מתרה בהם **(שמ' וירא ז,כב)**, **וימלא שבעת ימים אחריו הכות** וגו' שהיה מתרה בהן על מכה אחרת.

המספר שבע נמצא כתוב, מנין המספר 24?

וימלא שבעת ימים – טפחא מונח אתנה, כתבנית **(שמ' יתרו כב)** **אנכי ה' אלקיך** בטעם תחתון (פתיחת עשרת הדברות) וכתבנית **(בר' א,א)** **בראשית ברא אלקים** עשוי לרמז למדרשים הקושרים בין עשרה מאמרות של מעשי בראשית ובין יציאת מצרים ובין עשרת הדברות. כגון הנידון ע"י **שם משמואל שמות פרשת בשלח** וישב הים לפנות בוקר לאיתנו. ובמדרש (רבה) (פ' כ"א) **תנאי התנה** הקדוש ברוך הוא עם הים שיקרע לפני בניי. ... במד"י (בראשית פ' ה') **חושב הרבה תנאים שהתנה עם מעשי בראשית שלא יעמדו נגד רצון הצדיקים**

(אוצר החכמה) **חידושי הר"ם עה"ת, הרב אלטר י"מ, וארא** ... (עי' פסק"ר כא יט,כ), כי על ידי העשרה מאמרות ניכר כוח השי"ת בחכמיה ובטבע העולם ועל ידי המכות (שפטים גדולים בגלות מצרים) המראים שהשי"ת משנה את הטבע כרצונו, נעשה דרך להתגלות האלקית על הר סיני שנעשה על ידי עשרת הדברות, וזהו **(שמ' וארא ז, ר - ז)** **ובשפטים גדלים: ונקמתי אפקם לי לעם** וגו'

בדרך של מלמד ולמד (ג) אפשר שבא ללמד וכן היקש ממכות מצרים למכות בעתיד בממלכות שפגעו בעם ישראל **שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט יב יג** אמר ר' אלעזר בן פדת כשם שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים, כך הוא עתיד להביא על צור שנאמר **(ישעיה כג,ה)** **כאשר-שמע למצרים יחילו פשעם צר:** א"ר אלעזר כל צר שבמקרא חסר **במלכות הרשעה** הכתוב מדובר, וכל צור מלא בצור המדינה הכתוב מדובר, (טט – כאן מלמד ההיקש) **מצרים לקו בדם אף כאן (ישעיה ז,ד)** **ונחפכו נחליה לזפת, (ישעיה ז,ד)** **לילה יומם לא תכבה** לפי שבטלה ישראל מן התורה שכתוב בו **(הושע א,ח)** **והגית בו יומם ולילה**, לפיכך הקדוש ברוך הוא פורע ממנה באש שלא תכבה לעולם ביום ובלילה, ולפי ששרפה ביתו של הקדוש ברוך הוא שכתוב בו **(ישעיהו,ד)** **ונבית ימלא עשן**, לפיכך יעלה עשנה, וכה"א **(ישעיה סו,י)** **קול שאון מעיר קול מהיכל קול ה' משלם גמול לאויביו**, **בשכיל קול שאון מעיר קול מהיכל כד"א (איכה ז,ב)** **קול נתנו בביית ה' פנים מועד: ס לפיכך קול ה' משלם גמול לאויביו.**

(ישעיה כג,ה) **כאשר-שמע למצרים** – טפחא אתנה, כטעמי שמע ישראל, וקרוב לבר' א,א כעין קביעה במעשי בר' על היקש ממצרים לממלכות אחרות, הדרשות הבאות כולן בסימן היפוך, האומות ביטלו ישראל מן התורה, היינו היפכו ממטרת ישראל להקים עולם במלכות ש-די ע"י **(הושע א,ח)** **והגית בו יומם ולילה** – מהפך פשטא זקא-קטן, לקיים דברי הנביא **(צפניה ג,ט)** **כי-אז אהפך אל-עמים שפה ברוגה לקרא כלם בלשם ה' לעבדו ששם אחד:** לכן עתיד להיפך עליהם עולמם: **(ישעיה ז,ד)** **ונחפכו נחליה לזפת** – מהפך פשטא זקא-קטן, **(ישעיה ז,ד)** **לילה יומם לא תכבה** – מהפך פשטא זקא-קטן, **(ישעיה סו,י)** **קול שאון מעיר** – מהפך פשטא זקא-קטן,

על מימי מצרים – קדמא ואלא, להלן לימודים אחדים בתבנית זאת

תבנית הטעמים החל מ- **על מימי מצרים** – קדמא ואלא מרמז לדרשה אפשרית בדרך של כלל ופרט ואכן זאת הדרשה ב-**שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ט,יא** ... א"ר יוסי בר אבין כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, **על מימי מצרים**, הרי זה כלל (כלל קדמא), **על-נהרתם ועל-יאריתם ועל-אנמיהם** פרט, **ועל כל-מקנה מימיהם** הרי כלל אחר (כלל בתראה), מה אתה מרבה (? לפי דרך הלמוד של כלל ופרט וכלל) כל הדומין להן (כל כינוס מים כולל מים שבכלי המצרים כפי שנלמד מהמשך המדבר על כלי יהודים), (שואל ש"ר) מהו **וכעצים וכאבנים**, רז"ל אומרים אף עבודת כוכבים שלהם לקה בדם שנא' (ירמיה ב) **אומרים לעץ אבי אתה, ד"א וכעצים וכאבנים** שהיו המים ששותין עם יהודי בכלי אחד (של יהודי) או בכלי עץ או בכלי אבן נהפכין בפיו לדם, וי"א אף בימסאות ובתי כסאות שלהם לקו בדם וכשהיה אחד מהם הולך ויושב ע"ג המטה או ע"ג האבן או ע"ג סלע היו מפסידין את בגדיהם בדם, וכה"א ויהי הדם בכל ארץ מצרים. בדרך הלמוד של כלל ופרט וכלל מתמעטים לפחות שני פרטים, ואין המדרש מלמדנו מהם.

ע"פ **תורה שלמה [פג]** **על מימי מצרים על-נהרתם ועל-יאריתם ועל-אנמיהם ועל כל-מקנה מימיהם** – כעין כלל ופרט וכלל או רבוי מיעוט רבוי, הכלל הראשון **על מימי מצרים** מוטעם קדמא ואלא, הפרטים **על-יאריתם ועל-אנמיהם**, כלל בתראה **ועל כל-מקנה מימיהם**, לפי כלל ופרט וכלל, הכלל בתראה מרבה (ע"פ תרגום אונקלוס למלים עצים ואבנים) כלי עצים וכלי אבנים. **והיה דם בכל-ארץ מצרים וכעצים וכאבנים:** לפי רבוי מיעוט רבוי יש ללמוד באופן המרוחק ביותר ממי היאור, שנשאר מים במצרים למצרים, שלא היו לדם ואלו מים שחפרו המצרים שמקורם לא היה ביאור

שמות וארא כ,ד: ויחפרו כל-מצרים סביבת היאר מים לשקות כי לא יכלו לשותת ממימי היאר:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורני) כ"ז במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבית; **מונת** – רבו; **מחפץ פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרצא; **רבו**; **דרגא** – מחרף; **תבר** – מחלק; **מענט**, **לא ממש**; **טרקא** = טרף; **שוני** /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"שעויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעתים הלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, **ו**; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.5 שמות וארא ו,ב (התשע"ה)

שמות וארא ו,ח: והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את-ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה'

ונתתי – קדמא, אפשר כי בתפקיד בימי בראשית, נשבע ה' כפי' **רש"י** על **נשאתי את-ידי** – הרימותיה להשבע בכסאי. וכפי' **אשל אברהם** על בכסאי – כלומר במלכותי, שכן כסא ענינו מלכות.

והשבעה היתה לתת את ארץ-ישראל שהיא תחילת הבריאה לעם ישראל הנקרא (**יר' ג,ב**) **ראשית**; ובשביל התורה הנקראת (**מש' ח,כב**) **ראשית** נברא העולם,

וזה שפ' **רש"י** ב-(**בר' א,א**), (**א**-ג) **בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים** – אמר רבי יצחק (תנ"ב בראשית יא): לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ"החדש הזה לכם" (שמ' יב,ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח ב-**בְּרֵאשִׁית**? משום (**תה' קיא,ג**) **לְכֶם מַעֲשֵׂיו הַגָּדוֹל לַעֲמֹו לַתַּת לְכֶם נַחֲלַת גּוֹיִם**; שאם יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, אומרים להם: כל הארץ של הקדוש ברוך הוא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו (ראה יר' כז,ה), ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו. כפי' **רש"י** (**בר' א,א**) **בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים** – אין המקרא הזה אומר אלא דורשני, כמו שדרשוהו רבותינו (ב"ר א,ו); בשביל התורה שנקראת (**מש' ח,כב**) **ראשית** נרְכָּו וּבשביל ישראל שנקראו (**יר' ג,ב**) **ראשית** תְּבוּאָתָהּ;

התורה הנקראת (**מש' ח,כב**) **ראשית** נרְכָּו (של ה') והיא נקראת גם "מורשה" (**דב' הברכה לג,ד**) **מורשה קהלת** יעקב: שעל כך כתב ה-**רמב"ם הל' תלמוד תורה פ"ג,ה"א** ... כתר תורה – הרי הוא מונה ועומד ומוכן לכל, שנאמר - (**דב' הברכה לג,ד**) **מורשה קהלת יעקב**: – כל מי שירצה יבוא ויטול.

נקשור בין התורה הנקראת (**דב' הברכה לג,ד**) **מורשה** ובין ארץ-ישראל הנקראת (**שמ' וארא ו,ח**) **מורשה** בפסוקנו, ונאמר שמתן ארץ-ישראל לעם ישראל קשור לקיום התורה ע"י עם ישראל. ואפשר כי תבנית הטעמים של (**שמ' וארא ו,ח**) **אתה לכם מורשה** – מרכא תביר טפחא, שהיא כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא ירושת ארץ-ישראל ואשר שונים בהלכותיהם או ענינם בקשרם לנושא. כאן קיום התורה מעניק הזכות לירושת הארץ, ללא קיום התורה הזכות הזאת נחלשת ועד ר"ל לאיבוד הארץ.

(**מש' ח,כב**) ה' קָנִי ראשית נרְכָּו קְדָם מַקְעֻלוֹ מְאֹז:
(**יר' ג,ב**) קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' ראשית תְּבוּאָתָה פְּלֶאקְלִיו יֹאשְׁמוּ רַעַה תְּבַא אֲלֵיהֶם נְאֻם-ה': פ

שמות וארא ו,יג: וינדבר ה' אל-משה ואל-אהרן ויצום אל-בני ישראל ואל-פרעה מלך מצרים להוציא את-בני ישראל מארץ מצרים:

ירושלמי ראש השנה פ"ג ה"ה ד"א תקיעת שופר תלויה בב"ד ושילוח עבדי' תלוי בכל אדם ואתייה כהיא דא"ר שמואל בר רב יצחק (**שמ' וארא ו,יג**) **וינדבר ה' אל-משה ואל-אהרן ויצום אל-בני ישראל** על מה ציום על פרש' שילוח עבדי' ואתייה כהיא דא"ר הילא לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים הדא הוא דכתיב (**יר' לד,ד**) **מִקֵּץ שָׁבַע שָׁנִים תִּשְׁלַחוּ אִישׁ אֶת-אָחִיו הָעֶבְרִי אֲשֶׁר-יִמְכַר לָךְ וְעִבְדָּךְ שָׁשׁ שָׁנִים וְשִׁלַּחְמוּ קִפְשֵׁי מַעֲמָד וְלֹא-שְׁמָעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלֶי וְלֹא הִטּוּ אֶת-אָזְנוֹם:**

תורה שלמה [עז] פירש בני משה צום שלא ישעבדו איש מבני ישראל, ובזכות זה יהיו נגאלים וכו', לא נענשו ישראל שגלו מן הארץ אלא על פ' שילוח עבדים, ולמה דוקא על שילוח עבדים, לפי שהיא היתה מצוה ראשונה להם במצרים ובשבילה נגאלו. **תורה שלמה – מילואים** מברר את הסוגייה הדרש של הירושלמי ר"ה ... לומד מהפסוק ב-(**ירמיה לד,יג**) שהמלים "ביום הוציא" דוקא ולא אחר קבלת התורה, שניתנה להם פרשת עבדים בזמן שהוציא אותם מארץ מצרים. ומפרש את הפסוק **וְיִצְוֶם אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל-פְּרַעְה מֶלֶךְ מִצְרָיִם** שגם אל בני ישראל היה הצווי ... לעשירים שבהם שישחררו את עבדיהם מיד. ע"פ כתב יד **ילקוט אלביחאני**: מה צום לבני ישראל ... שישלחו עבדיהם חפשים, כדי שיצאו חפשים. ומבואר שזה היה צווי גם לשעה ולא רק לדורות. וכן מבואר בכתב-יד **אור האפלה**. ויש להסביר הדבר לפי המבואר ב-**שמ"ר פ"ד-ג**. מובא לקמן פ"ג-גד. לפי שהיו פושעים בישראל שהיה להם פטרונין מן המצריים, והיה להם שם עושר וכבוד ... ודאי שהיו להם גם עבדים תחתיהם. ... ואליהם הוא שצוה לשחרר העבדים מיד. ובספר **משך חכמה** כוון מעצמו לרעיון הנ"ל בפירוש הירושלמי. ... והעיר ממדרש **במדב"ר** מובא ב-**תוי"ש פ"ו אות פג**.

וינדבר ה' אל-משה ואל-אהרן – מונח זרקא מונח סגול, מוסיף מענין משה ואהרן עליהם, מה הם חפשיים לרבות עליהם עוד חפשיים. **ואל-פרעה** – טפחא בפרעה ללא הגבלת מרכא לפניו, גורם להתפשטות אפיון מפרעה המצוונה לשלח עבדיו מבני ישראל, אל מהות הצווי למשה ואל אהרן, מה משה ואהרן חפשיים אז עליהם לצוות על בני ישראל המשעבדים אחיהם מבני ישראל לשחררם לחפשי וכך להוסיף על משה ואהרן בני החירות את כל בני ישראל המשועבדים לאחיהם ובזכות זאת יוסיפו לכל (יוזכו) בני ישראל לחירות.

דרך נוספת להסבר: **וינדבר ה' אל-משה ואל-אהרן** – מונח זרקא מונח סגול, מוסיף תכונות על התכונות הטובות של משה ואהרן (א) סבלנות יתירה בשביל עם ישראל כפי' **רש"י** ו**יצום אל-בני ישראל** - צוה עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם (ראה תנח' וארא ב). (ב) כבוד למלכות הרשעה **ואל-פרעה מלך מצרים** - צוה עליהם לחלוק לו כבוד בדבריהם; וזה מדרשו (תנח' וארא ב). ופשוטו: צום על דבר **ישראל** ועל שליחותו אל **פרעה**. [ודבר הצווי מהו? מפורש בפרשה שניה לאחר סדר היחס (ראה פרק ז,א-ה)]

(ג) הוספה של כוחות מיוחדים כדיבור אל פרעה. על הדיבור למלכות ביאר **האדמ"ר ממ"ש ליקוטי שיחות ח"א** ע' 119, בפסוקים (**שמ' וארא ז**) [א] וְנֶאמַר ה' אֶל-מֹשֶׁה רָאֵה נִמְתִּיד אֱלֹהִים לְפָרְעָה וְאַהֲרֹן אָחִיו יַהֲנֶה נִבְיָאָה: [ב] אַתָּה תְּדַבֵּר אֶת-פֶּלֶאשֶׁר אֲצַנֵּג וְאַהֲרֹן אָחִיו יְדַבֵּר אֶל-פְּרַעְה וְשִׁלַּח אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם:

על הפסוק **רָאֵה נִמְתִּיד אֱלֹהִים לְפָרְעָה** מבואר בספרי החסידות, שבשעה שהקליפות בעצם תקפן, אזי אפילו לצדיק אין כח לשברם. ועל דרך מאמר חז"ל (טט - בבלי ברכות זב), "והאמר רבי יצחק: אם ראתי רשע שהשעה משחקת לו אל תגדה בו". וזוהי כוונת הפסוק **רָאֵה נִמְתִּיד אֱלֹהִים לְפָרְעָה** – שבזה נתן הקב"ה למשה כוחות מיוחדים, "ממשלה בזרוע בא-ל ממש על פרעה" ועד לרדותו "במכות ויסוריך" בדברו אל פרעה בלשון הקודש אף על פי שלא הבין, כדי לרדותו ולשברו ע"י הכח האלקי שבדבורו. ... וזה איפשר לתרגום של אהרן למצרית להיכנס באזני פרעה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: עמי המרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** - סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיו נושא/ים אחר/ם בתושב"ע פ.

שמות וארא ו,כג: וַיִּקַּח אֶהָרֹן אֶת-אֵלִישֶׁבֶע בַּת-עַמִּינָדָב אַחֹת נַחֲשֹׁן לִוִּי לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֵוִי אֶת-נָדָב וְאֶת-אֲבִיהוּא אֶת-אֶלְעָזָר וְאֶת-אִיתָמָר:

ויקח אהרן - קדמא ואולא, כעין כלל מלמד על סדר קדימות בבדיקות לחתן או כלה כהכנה לנישואין, שבשלב מוקדם צריך לבדוק באחי החתן או הכלה מהאם.

רש"י (ע"פ בבא בתרא קי,א) **אחות נחשון** - מכאן למדנו: הנושא אשה צריך לבדוק באחיה. (ב"ב קי,א) שרוב בני דומים לאחי האם. **אשל אברהם** - והענין מבואר כי האחים והאחיות הנולדים מבטן אחד הם קרובים לטבע אחד, והעובר הוא ירך אמו, כי עיקר גופו של אדם נוצר מאמו, ועל כן על הרוב הוא בטבע אחי האם להרע ולהיטיב (ע"פ מהרש"א) **את-אלישבע בת-עמינדב אחות נחשון** - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין מסוים שהוא כאן בני אם אחת (נקרא לה סבתא), ושעל כל פרט חלה תכונה אחת שווה וזו דרשת (ב"ב קי,א) שרוב בני (של בת של סבתא) דומים לאחי האם (מסבתא). **בת-עמינדב אחות נחשון** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין מסוים ושרק על חלק מהפרטים חלה תכונה מסוימת ועל אחרים לא חלה כלל. אפשר שזו לשון בבא בתרא רוב בני ולכן על חלק מהבנים לא חל הכלל הזה.

שמות וארא ז,ה: וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי-אֵנִי הוּא בְּנִמְטֵי אֶת-יָדִי עַל-מִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

רמב"ן ל-(ז,ה) **ואני אקשה את לב פרעה** - ... והטעם השני, כי היו חצי המכות עליו בפשעו, כי לא נאמר בהן, רק "ויחזק לב פרעה" (להלן, יג,כב; ש"מ' ח,טו); "ויכבד פרעה את לבו" (ש"מ' ח,כח); והנה לא רצה לשלחם לכבוד השם, אבל כאשר גברו עליו המכות ונלאה לסבול אותן, רק לבו, והיה נמלך לשלחם מכובד המכות, לא לעשות רצון בוראו, ואז הקשה השם את רוחו ואמץ את לבו (ע"פ דב' ב,ל) למען ספר שמו (ע"פ ש"מ' ט,טז), כענין שכתוב "והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים" וגו' (יח' לח,כג). ... כי בחמש מכות האחרונות, גם בטביעת היס, נאמר "ויחזק ה'" (ש"מ' יד,ח), כי "לב מלך ביד ה' אל כל אשר יחפוץ יטנו" (מש' כא,א).

וידעו מצרים כי-אני הו' בנמטי את-ידי על-מצרים - פשט הכתוב שהמצריים יכירו שהמכות שהוכו הן מנטיית יד ה' על מצרים, כנגד דעת מלכיהם וכנהניהם שהציבו במקום שנראה למרחקים גדולים, פסל פרעה כאשר ידו נטויה על מצרים (נמצא במוזיאון הבריטי בלונדון).

וידעו מצרים - מהפך פשטא, מוציא הכתוב מפשרו ללמד שה' מכוון מחשבות ופעולות האדם. **ידעו מצרים כי-אני הו'** - מקף כרב-מצב (א) כי-אני (ה') מטה לב כל ברוא בדרך לא גלויה להיטיב דרכו (ב) אבל אם לא מכיר בדבר אני (ה') מתרה בו בעונשים מן הקל אל הכבד

כי-אני הו' - מונח זקף-קטן, כאשר מקיימים רצון ה', יש חיבור בין שם הוי' ובין מהותו ועצמותו של ה'. **ידעו מצרים כי-אני הו'** - זקף-קטן, בתפקיד שתיים, שתי חמישיות של מכות ירדו על מצרים, בחמש הראשונות פרעה נראה כמתחזק מעצמו, בחמש האחרונות, ה' מחזקו לספוג המכות, כי בקש להרפות ממנו רק מצד שנלאה לסבלן ולא שהכיר שהן מה'. והדרשה היוצאת מן הפשט מלמדת שגם כאשר פרעה נראה כמתחזק מעצמו, לא כך היה הדבר אלא כתוב כפ' **רמב"ן** (ז,ה) כי "לב מלך ביד ה' אל כל אשר יחפוץ יטנו" (מש' כא,א). ולכך גם רומז טעם מלת **וידעו** מהפך - במשמעות של שרש "מטה"

שמות וארא ז,יא - יב: [יא] וַיִּקְרָא נָם-פְּרַעֲה לַחֲקָמִים וְלַמְכַשְׁפִּים וַיַּעֲשׂוּ נָם-הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלַהֲטֵיהֶם כֶּן:

[יב] וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִטְּהוֹ וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִם וַיִּבְלַע מִטְּהָ-אֶהָרֹן אֶת-מִטְּתָם:

(ז,יא) **הם חרטמי מצרים בלהטיהם כן**: ר"ת ה' ח' מ' ב' כ' בחכמ"ה, בעזרת הרב אי"מ אייזן הי"ו נאמר בכתבי האר"י שער הכוונות, דרוש פטום חטורת (וגם בשער פסוקים?) זה כנגד זה ברא הא-לקים, וזאת ספירת חכמה דקליפה כי מלת מכשפים היא נוטריקון מכחישים פמליא של מעלה, ומלת חרטומים - באה מלשון "טומי", פ' **רמב"ן** והקרוב כדברי רבנו שלמה (בבב' מא,ח), שהיא מלה ארמית מורכבת: 'חר טמי' - הנחרים בעצמות, כי נודע הוא כי רוב האומנות בעצמות מתים או עצמות חיות, או כענין שהזכירו בידעוני (בבבלי סנה' סה,ב)

(ז,יא) **הם חרטמי מצרים** - ס"ת מ"ם **חרטמי מצרים בלהטיהם** - ס"ת מ"ם, כישוף לא עומד על מים, ויש לומר שכדי שכישופם לא יעמוד הכין הקב"ה מהמכה (חכמת דקליפה) תרופה למכה, הם פעמיים מ"ם בסופי התיבות.

(ז,יא) **בלהטיהם כן** - ס"ת נ"ם (= דיבור, לחש) ... **לְתַנִּינִם** - כתיב בלשון יחיד, קרי בלשון רבים, **רש"י** (יא) **בלהטיהם** "בלחשיהו"ן" (ת"א); ואין לו דמיון במקרא, ויש לדמות לו "להט החרב המתהפכת" (בר' ג,כד) - דומה שהיא מתהפכת על ידי לחש.

רמב"ן (יא) **בלהטיהם** - אמרו רבותינו (סנה' סז,ב), שהם מעשה כשפים ועל ידי מלאכי חבלה הם נעשים. והמלה מגזרת "אש לוחט" (תה' קד,ד); "להבה תלהט רשעים" (תה' קן,יח); והענין, כי הם נעשים על ידי 'לוהטים', מלאכי אש מלהטת באדם ולא ידע, ... ואולי יקראו כן המלאכים השוכנים באויר בגלגלי היסודות, שקורין אותן 'שדים', ועוד אבאר זה בעזרת האל (וי' טז,ח; יז,ד; דב' יח,ט). אבל "בלטיהם" (ב"מ' ח,ג) אמרו (סנה' סז,ב), שהם מעשה שדים, והמלה נגזרת ממלת 'לט': "דברו אל דוד בלט" (ש"א יח,כב). ... **לחכמים ולמכשפים**, כי חכמי ההשבעות ואסיפת השדים היו ראשיהם וזקניהם, וחרטומי מצרים יכולו את שניהם.

חכמי מצרים לימיניהם לחשו בחכמה של טומאה והביאו להיראות של תנין אחד המתהפך ונראה כרבים כמרומו במלת **לְתַנִּינִם** בניקוד רבים ובאיות יחיד וכן במלת **מִטְּתָם** כעין מטה אחד של רבים, כי אחרת היה לו לכתוב מטותיהם, אבל מעשה הכשפים לא עמד בפני מ"ם מ"ם שהקב"ה הכין מהמכה (חכמת הטומאה) תרופה למכה נתן במתנ"ה הרמוזה בס"ת של **מִטְּהָ-אֶהָרֹן אֶת-מִטְּתָם** - ה' נ' ת' מ' מתנ"ה.

[יב] וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִטְּהוֹ וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִם וַיִּבְלַע מִטְּהָ-אֶהָרֹן אֶת-מִטְּתָם:

מִטְּהָ-אֶהָרֹן - מקף כרב-מצב מטה - תנין - מטה **את-מִטְּתָם** - מקף כרב-מצב מטה - תנין - מטה. אלא שתבנית הטעמים של הכתוב **ויבֹלַע מִטְּהָ-אֶהָרֹן** - מרכא טפחא מרבה יתרון מטה זה על מטות המצרים, כי הוא כמטה בולע את מטותם, ואילו **מִטְּתָם** - סלוק, בתפקיד מוגבל ואינו יכול לבלוע מטה אהרן.

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרקא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרקא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, ו; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.6 שמות וארא ו,ב (התשע"ו)

שמות וארא ז,כז: ואם-קאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את-כל גבולך בצפרדעים:

נגף את-כל גבולך - תביר טפחא, תבנית בעלת 23 מופעים בתורה, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שכל אחד לעצמו גורם למשהו בהלכה או בענין וגם צירופים ביניהם גורמים למשהו בהלכה או בענין. כגון כל אחד בשיעור מחייב לאו, וגם צירוף של כל אחד בפחות משיעור ממלא שיעור מחייב לאו. כאן ה-**זקב** הוא אחת מהמכות וגם עם כל מכה אחרת היה ה-**זקב** ממשמש ובא עמה כנדרש ב-[**תורה שלמה** [קת]] **הנה אנכי נגף**, [שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה יב], ... ריב"ל אמר כל מכה ומכה שהיתה באה על המצריים במצרים היה ה-**זקב** ממשמש ובאה עמה שנאמר **הנה אנכי נגף**, הנה זה הדבר כד"א (**שמ' וארא ט,ג**) **הנה זה-ה' הנה במקנה** (**אשר בשדה בפוסים בתמרים בגמלים בקצר ובצאן זקב כבד מאד**),

את-כל גבולך - מקף מקף, מקף אחד בתפקיד כרב-מצב של מקום הגבול, האם התחום שיצ' למצרים או שיצ' לכוש. **שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה יב**, **את-כל גבולך בצפרדעים**, רז"ל אמרו המכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים גרם להם שיעשו שלום ביניהם, כיצד היה מחלוקת בין בני כוש ובין בני המצריים, המצריים אומרים עד כאן תחומנו והכושיים אומרים ע"כ תחומנו כיון שבאו הצפרדעים עשו שלום ביניהם, הגבול שהיו נכנסות לתוכו הדבר ידוע שאין השדה שלו שנאמר **את-כל גבולך**, גבולך ולא של אחרים,

שמות וארא ז,כח:

ושקץ היא צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחצר משכבך ועל-מטתך ובבית עבדך ובעמך ובתנוחך ובמשארותיך: **ושקץ היא צפרדעים** - זרקא סגול, כמוסיף מהענין על הענין, כאן **רש"י (שמ' וארא ח,ב)** **ותעל הצפרדע** - **צפרדע** אחת היתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים; זהו מדרשו (סנה' סז,ב). ופשוטו יש לומר: שירוף הצפרדעים קורא לשון יחידות. **דף על הדף ביצה כבב**, ... ומה צפרדעים שאינן מצויין על קדה"ש כתיב בהו ועלו ובאו בביתך ובתנוחך ובמשארותיך אימתי משארות (דברי מאפה) מצויות אצל תנור הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצויין על קדה"ש עאכו"כ, **ובמשארותיך** - סלוק מגביל למאפה חם ומזה לומד אל **ובתנוחך** - טפחא התפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **ובמשארותיך** שהוא מאפה חם שיצא מהתנור, לכן מלמד על תנור חם ולכן הלימוד על קידוש השם של כניסת הצפרדעים לאש.

שמות וארא ח,ב: ונט אתרן את-ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את-ארץ מצרים:

רש"י (שמ' וארא ח,ב) **ותעל הצפרדע** - **צפרדע** אחת היתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים; זהו מדרשו (סנה' סז,ב). ופשוטו יש לומר: שירוף הצפרדעים קורא לשון יחידות. **ותעל הצפרדע** - פשטא זקף-קטן בתפקיד שתיים, מתאים לפרוש הבא: [**דבר מלכות התשע"ו, נקודות משיחות קודש אדמ"ר ממ"ש, וארא, כ"ה טבת התשכ"ז**] - פרוש (**שמ' וארא ח,ב)** **ותעל הצפרדע** הוא בשתיים: (א) הצפרדע (אחת) עלתה (לשון פועל) בעצמה (ב) הצפרדע העלתה (לשון מפעיל) נחילים של צפרדעים, אבל "זהו מדרשו" כיון שעל דרך הפשט אין לרש תיבת "ותעל בב' אופנים.

שמות וארא ח,ה: ויאמר משה לפרעה התפאר עלי

למתי אעתיר לך ולעבדך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך
רק ביאר תשארה:

ויאמר משה לפרעה התפאר עלי - קדמא מונח זרקא מונח סגול, זרקא סגול בתפקיד כעין מוסיף מהענין על הענין, בזכות משה פרעה יוכל להוסיף על עצמו התפארות, שכביכול צווה ונתקיים. אבל בעצם פרעה - בקשיות ערפו, פורע - היינו מביא גלוי אלקי מן הנעלם ולסוף נפגע ממנו (זרקא - כתנועה דו-כיוונית)

למתי אעתיר לך - מונח פסק מונח רביע, אפשר שכאן מונח רביע במשמעות רובץ, עמוס הרבה. והסיבה לכך ע"פ אחד המפרשים כי

משה אמר זאת מעצמו ולכן היה עליו להעתיר הרבה שהקב"ה ישמע מה שצדיק גזור והקב"ה מקיים. וזה כפ' **רש"י** ... שכל לשון עתר **הבבות פלל הוא**. ... ואב לכולם (**יחזקאל לה,ג**) **והעמרתם עלי דבריקם** - הרבייתם. (**יחזקאל לה,ג**) **ונגדילו עלי פילם והעמרתם עלי דבריקם** **אני ששעמתי** ס

שמות וארא ח,ז: וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדך ומעמך

רק ביאר תשארה:

וסרו הצפרדעים - מונח רביע, כעין לפחות ארבע דברים, והקרא הולך ומונה ארבעה מקומות שמהם סרו הצפרדעים: (א) **ממך** - פשטא **ומבתיך** - מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל **ומעבדך** - טפחא **ומעמך** - אתנח, ש-**ומעמך** - אתנח מגביל. אבל היו עוד מקומות כמתברר ב- (**שמ' וארא ח,ט**) **ונעש ה' פדברמשה וימחלו הצפרדעים מן-המצרים מן-השדה ומן-השדה**: נאמר ... (**שמ' וארא ח,ט**) **ונמחלו הצפרדעים** - פשטא זקף-קטן, מן-המצרים מן-השדה - מרכא טפחא ומן-השדה - סלוק אפשר שהנאמר ב- (**שמ' וארא ח,ז**) **וסרו הצפרדעים** - מונח רביע, אכן מצייין יותר מארבעה הפרטים המנויים, והרבוים המרומזים בתבנית הטעמים של (**שמ' וארא ח,ז**) **ומבתיך** - מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ומ- (**שמ' וארא ח,ז**) **ומעבדך** - טפחא **ומעמך** מוסיפים את הפירוט של - (**שמ' וארא ח,ט**) **מן-המצרים מן-השדה ומן-השדה**

תורה שלמה [כד] ע"פ **שמות רבא פ"ו ו** **ונמחלו הצפרדעים** לפי שלא היה להם שום הנאה בנבלתן ובעורן לכך מתו.

ע"פ **תורה שלמה [כה]** ע"פ **מדרש תהלים מזמור כח** הצפרדעים שהשליכו עצמן לתנור לקדש שמו של הקב"ה באש, קבלו שכר שלא מתו וירדו ליאור וכו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) ל"י כי במצוות האמתית – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך = פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מארז; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אם נאמר שהמונח רביע גם כולל כל מקום שהצפרדעים היו בו, לכן מארבע מקומות סרו ו- **רק ביאר** – מרכא טפחא **תשארגה** סלוק, מרכא טפחא יתור לרבות על אלו שהיו ביאור את אלו שקדשו השם ויצאו חיות מתנורי האש.

שמות וארא ת,ג:

וינעשו כן ויטו אהרן את ידו במטהו ונד את עפר הארץ ותהי הפנים באדם וכבהמה כל עפר הארץ היה כנים בכל-ארץ מצרים:

וינעשו כן – רביע **ויט** – תלישא-קטנה, הפסוק עוסק במכת כינה. אפשר שמרמז על ארבעה ענינים השייכים לתפקידי תלישא המוזכרים ע"י **תורה שלמה** (א) 14 מיני כנינים, (ב) פעמיים מתרים בפעם שלישיית עונשין בלי התראה, **(תורה שלמה כרך ח' מילואים** מאמר בנושא פעמיים מתרים בפעם שלישיית עונשין בלי התראה, נידון ע"פ סנהדרין פא פב ועוד גמרות, רמב"ם ומפרשים אחרים כי בית דין עונשין מכה בית דין ולא מדאורייתא בעבירות שמדאורייתא יענשו רק עם עדים והתראה. ואם העבריין חוזר על עבירתו מתרים בו פעמיים ובפעם השלישית אם עונשו מדאורייתא מיתה, מכניסים לכיפה מאכילים אותו שעורה עד שבטנו מתפוצצת. רש"י לומד כי זאת הלכה למשה מסיני (הלמ"מ) מפסוק בכנים. ויש נידון האם זה חל רק ברוצחים ואפילו בפעם הראשונה או גם בעבירות אחרות שיש בהן מיתה בבית דין.

אם זאת הלמ"מ אפשר שטעם תלישא-קטנה מעיד על כ.

(ג) תלישא-קטנה בתפקיד שיעור שאין לשדים לשיטה לבריה הקטנה כשעורה ולדעה אחרת כעדשה. במלים **את-עפר הארץ ותהי גי'** האותיות **"פר הארץ ו"** עולה תקפ"ב השווה גי' שעורה"ה עה"כ

(ד) השלכות מכאן להלכות טומאה – עצם אדם כשעורה, או איבר אדם כשעורה שאינו מטמא בפחות מכן, הלכות טומאת שרצים שיעור עדשה הגדול מכינה הלכות שבת ההורג כינה הנוצרת מן הזעה בשבת

שמות וארא ת,ז: כי אם אינך משלח את-עמי

הנני משליח בך ובעבדיך ובעמך ובבתיך את-העלב ומלאו בתי מצרים את-תערב וגם האדמה אשר-הם עליה:

כי אם אינך משלח את-עמי – מונח זקא מונח סגול, בתפקיד כעין מוסיף מן הענין על הענין, אולי מרבה עליו דורות עתידים, **ומלאו** – קדמא ואולא במלה אחת, בתפקיד שוויון, אפשר שבכל בית היו אותם מיני בעלי חיים ובאותם יחסים לפי מספר יושבי הבית כדי שכל מצרים יסבלו באופן שוה.

שמות וארא ט,כג:

ויט משה את-מטהו על-השמים ויהי נתן קלת וברד ותחלף אש ארצה וימטר ה ברד על-ארץ מצרים:

ויהי – רביע, התפקיד ארבע. **רבינו בחיי קלת וברד**... והחללים באים על כל המורכבים מדי' יסודות, וסיבת החולי בהם שנוי האויר וקלקולו והתהפכות הארבע יסודות וגו' וע"כ יתכן לפרש כי הזכיר ארבע הכתוב בכאן ד' יסודות, **קלת וברד** והם הרוח והמים, **ותחלף אש ארצה** האש והעפר, והזכירים מהופכים **(טוב טעם - מבעל התוספות"ט** וזה סדרם, אש רוח מים עפר), להורות כי בבא הברד ישתנה האויר ויתהפכו היסודות מלמעלה למטה, והקב"ה עושה כרצונו וגו'

63. שמות וארא ט,כח: העתירו אל-ה' ור'ב מהינת קלת אלהים וברד

נאשלחה אתכם ולא תספין לעמד: ור'ב מהינת קלת אלהים וברד

אל-ה' ור'ב – זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים זקף-קטן זקף-גדול עולה תקע"ו (576), בתפקיד רמז לעשות גימטרי של המלים המוטעמות ז"ק ז"ג והיא: – $265 = 208 + 26 + 31$ וגם רמז לעשות הפרש בין גימטריאת המלים המוטעמות ז"ק ז"ג ובין "תקע"ו". הפרש מתקע"ו $576 - 265 = 311$ אי"ש, ארמ"ע, כגון ה' אי"ש מלחמה באמצעות ארמ"ע ר"ת א"ש ר'וח מ'ים ע"פר, וכפר"ה לישראל, מלאך רפא"ל, (הקב"ה) יומ"ם יצו"ה הוי"ה חסד"ו, (ישפיע לישראל) ר"ת ש'לום ב'רכה ט'ובה, יזכנ"ו להי"י העול"ם הב"א,

שמות וארא ט,ל: ואתה ועבדיך

ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלהים:

אחרי מכת הברד משה רבנו אומר לפרעה **ואתה ועבדיך** – טפחא אתנה

- מפרש **ראב"ע** – ... ולפי דברי כי תחסר מלה אחת "טרם אפרוש כפי" אתם יראים את השם **אתה ועבדיך** וזה דרך מוסר והטעם שבסור המכה תמדרו על כן כתיב אחריו **(טלג) ויכבד לבו הוא ועבדי** ולא תמצא כן במקום אחר
- טט – טפחא אתנה בראש פסוק להקיש ממנו על לפניו ועל לפני לפניו כאן הכנעה בעת המכה. **ידעתי** – זקף-גדול, בתפקיד שלוש,
- טט שתי ידיעות כראב"ע
- (א) הכנעות בעת המכה, כעין יראת העונש
- (ב) שיבה למרי אחרי חדול המכה
- ידיעה שלישית: עצת עבדי פרעה הייתה לחדול להתנגד לשילוח בני ישראל, אבל פרעה דווקא מצד התנשאותו על עבדיו המרומז ב- **כי** – יתיב, במשמע דווקא (כ) ממש ב- במריו בה',

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך – פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ה' פתחת סליקה (היינו סמוך לחצות במזל צדק) **אני יוצא פתוך מצרים: (שמ' בא יאה)** **ומת כל-בכור** (הוא בחצות מזל מאדים), על כן אח"כ במעשה נאמר **(שמ' בא יב,כט)** **ונקיו פתחי סליקה ויה' הנה כל-בכור**, לא נאמר ויעבור י"י והכה כל בכור, להיות באמת **ההעברה** היתה קודם **חצות כביכול**, והמכה בחצי הלילה ממש כענין שנאמר **ונקיו פתחי סליקה ויה' הנה**, בחצי ולא כחצי כנ"ל (ויש לכויין גם דברי חז"ל לדרוש הלזה ויארין הענין בכאן)....

והנה לפי"ז היה בכאן ב' ענינים, אחד שהראה הקדוש ברוך הוא במכה הלזו שידוד המערכה והיפך שפיטת המזל והורה שאין מול לישראל [שבת קנו א], והוראה ה' שכן עתיד לנקום נקמתינו מיד אדום בהעביר כח ס"מ ולהוציא בלעז מפיו, והוא הוראת מצות הסיבה בחירות המפולג בלילה הזה, אחת שבביל החירות הנתהווה בחצי הלילה הראשונה בהתגלות כבוד הש"י להשמיד עריצים והיה התגלות ההוא במזל צדק (המורה לצדקה ולחמלה) ועכ"ז נתגלה הש"י אז להעביר ממשלת זדון ולהכחידם בעבור עמו ישראל, **הנה הורה הש"י בזה חירות לישראל מן המזל** וזה בחינת ראשית הגאולה גאולת מצרים שהיתה סכרות שהכל תלוי במזלות על כן היו עובדין לבכור המזלות מול טלה [שמו"ר ט"ז ג], והשנית שבביל החירות שבישרנו יוצרנו **בראשית הגאולות אחרית הגאולות**, היינו החירות האחרון שיהיה לחירות עולם בגוף ונפש חירות משעבוד מלכיות ומקליפות וממלאך המות כאשר יתבטל כח ס"מ.

שמות וארא ח,יח: והפליתי ביום ההוא את-ארץ גשן אשר עמי עמד עליה לבלתי היות-שם ערב למען תלע פי אני ה' בקרב הארץ:

הסבר **והפליתי** – תרסא, באופנים אחדים. דת (א) **והפליתי** – תרסא בתפקיד שיעור קביעת חזקה אחרי שלוש פעמים, **(דבר מלכות וארא התשע"ז, ע' צא, ע"פ ליקוטי שיחות כרך יא ע' 45)** האם היו ג' המכות גם בארץ גושן? נחלקו הראשונים באם גם ג' המכות הראשונות לא היו בארץ גושן אף שלא נאמרה בהם בפרוש "והפליתי וגו'". ראב"ע כתב (ז, כד, כט) "מכת דם והצפרדעים והכנים היתה כוללת המצריים והעבריים" אך בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' תתיג) חלק עליו והקשה ד"אם המכה היתה גם לישראל מה ראה יש בה לפרעה שישלח את ישראל" (וכן הוא לדעת הרבה ראשונים הובאו בתו"ש וארא ז"י, ח"ג). והנה מזה שרש"י בפרושו על התורה לא כתב בלום, משמע שלדעתו היו הדברים כפי שנראה מפשוטם של כתובים, שרק מכת ערוב שבה נאמר "והפליתי וגו'" לא היתה בארץ גושן, מה שאין כן ג' המכות הראשונות היו גם בארץ גושן. וצריך באור אמאי לא חש רש"י לקושיית הרדב"ז? ויש לומר, שלפי פשוטם של כתובים, הוצרכו ג' מכות הראשונות להיות בארץ גושן, כדי לפעול פעולתם. ב' מכות הראשונות קשורות ליאור, היתה הכוונה שעל ידן ידע פרעה "כי אני ה'" "ש"הלקה את יראתם" (וארא ז, כ, רש"י כח). ואם לא היה הקב"ה מכה חלק היאור אשר בארץ גושן, היה פרעה חושב שחלק העבודה-זרה שנמצא בגושן אין ב"יכולת השם" לשלוט עליו ח"ו, וכוונת הקב"ה שידע פרעה "כי אני ה'" לא היתה מתמלאת.

ועל דרך זה במכת כינים, מכיוון שהכוונה היתה להראות שהמכה מגיעה מהקב"ה – (שאמרו החרטומים) "אצבע אלקים היא" (וארא ח,טו), היתה המכה צריכה להיות בכל ארץ מצרים, כי אם היתה רק על חלק מסוים, היו החרטומים חושבים, דאף שלא יכלו הם להעלות הכנים כלל, אך מזה שמשה ואהרן היו יכולים להעלותם רק על חלק מסוים (ממצרים), הרי זה ראה שגם הם מוגבלים, ואין זה "אצבע אלקים". לכן היה נצרך שג' מכות ראשונות יהיו גם בארץ גושן, אבל אחרי שכבר הראה הקב"ה ש"מאת ה' היתה זאת" הרי מכאן ואילך הנה **והפליתי ביום ההוא את-ארץ גשן אשר עמי עמד עליה לבלתי היות-שם ערב**, ולא היו המכות במקום מושבם של בני ישראל.

והפליתי – תרסא בתפקיד שיעור קביעת חזקה אחרי שלוש פעמים, כאן שהמכות בהשגחת ה', וכמו שבמכה הרביעית כבר לא היה צורך להדגיש כי היא מה', □ בדברים אחרים אחרי שהם קרו שלוש פעמים בנסיבות דומות, קובעים חזקה שכאשר הם קורים זה מאותה סיבה כמו שקרו שלוש הפעמים הראשונות. וזה לימוד שיכל לפתור הרבה מחלוקות בגמרא.

הסבר **והפליתי** – תרסא, באופנים אחדים. דת (ב) **והפליתי** – תרסא, בתפקיד מחיצת הגנה על כל אחד מישראל באשר הוא נמצא, ראה להלן **(התוה"מ)**, ודבר זה נלמד מתבנית הרישא של הפסוק שהוא כעין כלל ופרט וכלל. כאשר מלת **והפליתי** היא כעין פרט קדמאה של הכלל ופרט וכלל והוא מתברר בכלל ופרט וכלל.

ביום ההוא – קדמא ואולא, מרמז ללמוד הכתוב כעין כלל ופרט וכלל, **את-ארץ גשן** – כלל, **אשר עמי עמד עליה** – כעין פרט, מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מורה ללמוד שני לימודים אשר לפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב, והוא מתבאר ומתרבה בכתוב **לבלתי היות-שם ערב** – כעין כלל סוגר המרבה כל מקום שישראל נמצא אין ערוב פוגע בו. כפי **(התוה"מ – המלב"ם [שמ' וא ת,ט]) ושמתי פרת**. פי' הרמב"ן שגם אם יהיה איש מישראל בארץ מצרים ששם יהיה הערוב לא יזיק את איש ישראל, ותפס לשון פרות, לומר שהחיה שתרצה להשחית איש מישראל תשחית איש מצרי תחתיו, והמצרי יפדה את ישראל מידה, וכמ"ש במדרש מלמד שהיו ישראל ראוים ללקות בזאת המכה ונתן הקדוש ברוך הוא את המצריים פדיונם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) (ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך – פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרכא, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגלול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקר-קטן – 2; זקר-גלול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפך); הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לאמר – סלוק, מגביל לאו אמר, היינו אמירה גמורה וברורה,

שמות וארא ו,כ: וַיִּקַּח עֲמֶרְם אֶת-יֹכְבֵד דָּדְתָל לְוֵי לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לָוִי אֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-מִשָּׁה וַיְשִׁי חַיִּי עִמָּרְם שְׁבַע וּשְׁלָשִׁים וּמָאתַי שָׁנָה: אֶת-יֹכְבֵד – אפשר כי מלת "את" בתפקיד רבוי שמות כי שמה גם (שמות א,טו) שפְּרָה שאפשר כי זקר-קטן במלת שפרה מלמד על שני שמות.

שמות (שמות א,טו) [נלאמר מלך מצרים למינות העברות אשר שם האחת שפְּרָה ושם השנית פּוּעָה: (במדבר פינחס כ,טו) ושם אשת עמרם יוכבד בת-לוי אשר ילדה אתה ללוי במצרים ותלד לעמרם את-אֶהֱרֹן וְאֶת-מִשָּׁה וְאֶת-מְרִים אֶחָתָם: רש"י (טו) אשר ילדה אתה ללוי במצרים - לידתה במצרים ואין הורתה במצרים (ראה סוטה יב,א): כשנכנסו לתוך החומה ילדתה; והיא השלימה מנין שבעים, שהרי בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (ראה בר' מו,כו-כז).

ראב"ע והזכיר שם יוכבד בעבור כבוד בניה, רמב"ן (טו) וטעם אשר ילדה אתה ללוי במצרים - על דרך הפשט: לפי שכל בני יעקב עם כל בניהם ובנותיהם ירדו למצרים, ואין בהם מי שהוליד שם אחרי כן, וזולתי לוי, שהוליד אם הבנים שמחה (ע"פ תה"ק יג,ט), כי איתר השם לידתה כי לא הגיע הקץ, כאשר פירשתי כבר (בר' מו,טו).

שר"ת שיח יצחק סימן תלה ואודות מה שביקש ממני לציין לו מקור למ"ש התוס' עה"ת פ' פנחס [ד"ה אשר ילדה] דשם אתה לוי אֶתָה היתה נקראת ובתרגום כתב יתה, ומרש"י אין הכרע, עכ"ד.

את-יֹכְבֵד – אפשר כי שמה על רב-כבודה כי משלימה מנין באי מצרים לשבעים. הורתה בכנען ולידתה בין החומות וזה עשוי להיחשב מחוץ למצרים כלהלן. את-יֹכְבֵד – מקף כרב-מצב של מקום שער כניסה מקורה בין החומות תלוי האם נקרא חוץ או פנים. בשער פתוח הוא נחשב כלפנים בשער סגור הוא נחשב כחוץ אע"פ שהו רשות היחיד. ולרבי יצחק מדובר בשער שאינו מקורה שיחשב כחוץ. וזה מקור אפשרי להיכן שי"ק מקום בין החומות בהלכות שונות. העיון הבא מברר מהו בין החומות.

במדבר רבה (וינא) פרשת נשא פרשה יד ... שנו רבותינו שהיו אוכלים במקדש קדשים קלים תוך החומה לפנים מחומת ירושלים תוספות מסכת שבת ט,א אף על גב דלית ליה לחי כו' - פרש"י דס"ד דמיירי באסקופת מבוי שהכשירו בלחי ולא נהירא מדקאמר בסמוך לעולם באסקופת בית אלא נראה דמיירי בכל אסקופה בין דבית בין דחצר ונקט אף על גב דלית ליה לחי משום מבוי דחצר אינו נותר בלחי וקורה אלא בפסים א"ג נקט לחי משום דבית דחצר נמי נותרין בלחי מכאן ולחי ומיירי דקיימא אסקופה כנגד עובי החומה ההינין בין לחיים שהוא תוך הפתח והדלת עומדת אצל עובי החומה של צד פנים ולהכי פתח פתוח כלפנים שאותו עובי רה"י גמורה היא שיש לה ג' מחיצות ב' מחיצות מעובי החומה ושלישית לצד פנים אף על פי שמצד רביעית הוא פרוץ במלואו אפי"ה כיון שהפתח פתוח בטל אותו עובי למה שבפנים שיש לו ד' מחיצות פתח נעול כלחוץ דכיון שהוא נעול אינו בטל למה שבפנים והוי כנפרץ במלואו למקום האסור ולא דוקא כלחוץ דהא רה"י גמורה היא מדאורייתא כיון שיש לה ג' מחיצות ואסור לטלטל משם ולחוץ אלא קרי כלחוץ לפי שאינה כלפנים ואסור לטלטל מבפנים לעובי הפתח דרך נקב אם יש בדלת א"ג יש ליישב כלחוץ כגון שפתוח לכרמלית אבל באסקופה כולה ברה"י חוץ לעובי החומה ליכא אוקמא דאי לאו גבוה ג' אפילו פתח פתוח הווי כלחוץ דהוי רה"י וגיבוה ג' ורחבה ד' כרמלית היא ולא הווי לא כלחוץ ולא כלפנים ואם אינה רחבה ד' מקום פטור הוא ולעולם הוא כלפנים ואל"כ לעולם הוא כלפנים ואת"כ כיון דמיירי באסקופת בית א"כ מאי פריך אף על גב דלית ליה לחי והא אסקופת בית מסתמא מקורה הוא ואית לן למימר פי תקרה יורד וסותם ואורי"ד ע"כ באינו מקורה איירי (טט) – להיקרא חוץ) דבמקורה אפילו פתח נעול נמי כלפנים.

שער ניקנור במקדש היה מיוחד שאע"פ שהוא פתוח בין החומות נחשב כחוץ לעזרה ושם יכולים לעמוד מחוסרי כפרה לצו"כ כפרתן. ראה ויקרא פרשות תזריע מצורע.

לגבי תיאורה כ- יֹכְבֵד דָּדְתָל – מהפך פשטא, להוציא מאחות אביו קהת מאב ואם ולהותירה כאחות אביו מאב בלבד. אפשר שכמו ש"אחי האב" סתם זה רק אח מאב, אחות האב מן האב היא אחות סתם ודודה סתם. וכן דודה אשת אח האב מן האב, ואין אשת אח האב מן האם נקראת דודה. לכן אפשר שיוכבד כאחות קהת רק מן האב קודם למתן תורה לא היתה אסורה לעמרם. (ויקרא אח"מ יח,יג) [יב] עֲרַנָת אַחֹת-אֶבְרָהָלָא תַגְלָה שְׁאָר אֶבְרָהָלָא תַגְלָה כִּי-שְׂאָר אֶמְרָה הוּא: ס [יג] עֲרַנָת אַחֹת-אֶמְרָה לְאִלָּה תַגְלָה כִּי-שְׂאָר אֶמְרָה הוּא: ס [יד] עֲרַנָת אַחִי אַבְרָהָלָא תַגְלָה - רוצה לומר: למשכב זכור; ויחייב עליה משום משכב זכור ומשום ערות אחי האב. אלא אשתו לא תהיה רוחה היא - רוצה לומר, שלא יקרב אליה לגלות ערוה. והוא מבואר מצד הוראת הגדה, שלא יקרא 'אחי האב' סתם, אלא כשהיה אחיו מן האב, לא כשהיה אחיו מן האם ולא מן האב. וכבר יתבאר עוד בפרשת יבמה (דב' כה,ה-ז) ועוד, כי מפני שמנע אחות אב ואחות אם (ראה לעיל, יב-יג), אם ימנע אחי אב ולא אחי אם, הנה יראה שלא מנע אלא מי שהוא אחי האב מן האב, לא מי שהוא אחי האב מן האם. ועוד, שהוא מבואר שלא תקרא 'דודתו' אשת אחי האב מן האם.

סדר הדורות אלף השלישי ... ויקח לוי את עדינה בת יובב בן יקטן ... ותלד ללוי את גרשון קהת מררי. ובמקום אחר כתוב ... קהת נולד ב"א רל"ה או רל"ו או רל"ח (וגרסה אחרת ב"א שס"ח או שס"ט ולא נראה נכון) והיה בן ב' שנים בבואו למצרים. יוכבד בת לוי נולדה בין החומות כשירדו למצרים מאשה בשם אֶתָה (ב"ב ק"כ) (בשנת ב"א שס"ח), ולא נראה כי משה נולד ב"א שס"ח כאשר יוכבד היתה בת ק"ל (שנה) לכן נולדה ב-ב"א רל"ח).

את-יֹכְבֵד דָּדְתָל לְוֵי לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לָוִי - ... זקר-קטן ... זקר-קטן, כעין דבר החוזר וקורה, שגרשה אחרי לידת אהרן חזר ולקחה ונולד משה.

[דבר מלכות התשע"ו, נקודות משיחות קודש, ליקוטי שיחות ו' ע' 44] (שמ' וארא ו,כ) וַיִּקַּח עֲמֶרְם אֶת-יֹכְבֵד דָּדְתָל לְוֵי לְאִשָּׁה הפסוק מדגיש את מעלתו של משה שנולד מיחוד נעלה ביותר. דהנה מבואר בחסידות שאסורי עריות מורים על יחודים נעלים ביותר (כיחוד זעיר אנפין ומלכות, הנקראים אח ואחות) ולכן נאסרו, כי אורות נעלים אלו בעולם עלול לגרום נזק, וכדוגמת המביט בשמש ללא מגן (והאיסור הוא לכולם לשוב, (במ' שלח טו,כט) תוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לְכֶם). אך לפני מתן תורה, לפני שנאסרו יחודים אלו, אין בהם פגם למי שמוסגל לקבל אורות נעלים אלו; ואדרבה, זוהי מעלה עבורו. במדבר שלח טו,כט: הָאֶנְחָה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וַלְגַר הִגְרָ בְּתוֹכָם תוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לְכֶם לַעֲשֹׂה בְּשַׁגְּגָה: ראה שמות ב,ד: וַתִּמְצָב אֶחָתוֹ

ב"ה טוב טעם ודעת (טורד) (ל) כי במצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך - מוציא מפשט; מרכא = מארז; רבוי; דרנא - מחרף; תבר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' ששעיה לגדול, תור רבבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפך); הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

1.9 שמות וארא ו,ב (התשע"ט)

שמות וארא ז,ג: וַאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת־לֵב פְּרַעֲהַ וְהַרְבִּיתִי אֶת־אֲדַתִּי וְאֶת־מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:

[רש"י] (א,ו) וַאֲנִי אֶקְשֶׁה - מאחר שהרשיע והתריס כנגדי, וגלוי לפני שאין נחת רוח באומות עובדי עבודה זרה לתת לב שלם לשוב, טוב לי שיתקשה לכו למען הרבות בו אותותי ותכירו אתם את גבורותי. וכן מדתו של הקדוש ברוך הוא מביא פורענות על האומות עובדי עבודה זרה כדי שישמעו ישראל וייראו, שנאמר (צפניה ג ו) הכרתי גוים נשמו פנותם וגו', (שם ז) אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר, ואף על פי כן בחמש מכות הראשונות לא נאמר 'ויחזק ה' את לב פרעה, אלא ויחזק לב פרעה:

[שפת"ח ס] דהא ודאי הוא שפרעה ימרוד בו מאחר שהוא מחזק את לבו וכי דרך של הקדוש ברוך הוא כן שיתן בדעתו של אדם שיעבור על צונו לא"פ וגלוי וכו':

[שפת"ח ע] ו"ל ואי לא אקשה את לבו אז בודאי שיעשה תשובה וגלוי לפני שלא יעשו תשובה שלימה בלב שלם ואם אביא מכות ופורעניות עליו אז יאמרו הבריות כן מדתו של הקדוש ברוך הוא שמביא פורעניות על מי שחוזר בתשובה והם לא יודעין שאינו חוזר בתשובה בלב שלם לכן אקשה את לבו כדי שלא יחזור בתשובה כלל ואז יכול אני להרבות מופתי להביא פורעניות עליו לעיני כל אדם: [שפת"ח פ] דייק מדכתיב בקרא והרביתי את אותותי דמשמע מן הקרא שיביא עליו מכות ועונשים יותר על מה שחטא וא"כ קשה למה הוא רוצה להביא עליו מכות יתירות יותר על מה שחטא ועז"פ כדי שתכירו אתם את גבורתי ועז"פ מביא ראייה וכן מדתו וכו' וק"ל: [שפת"ח צ] פי' אף על פי שלפ"ז היה ראוי שיקשה ה' את לבו גם בה' מכות הראשונות אעפ"כ רצה ה' שיפרסם רשעתו להודיע שאף בלתי החיזוק של הקדוש ברוך הוא הוא מתחזק מעצמו:

(הפניית ר' גיברשטיין הי"ו) "תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה" הסביר (חידושי הרי"ם) מעבירין היינו שהקב"ה מרחם על ישראל ומעביר הגזירות מישאל לאומות העולם. כנאמר (תה' מז,ד) נִדְבַר עֲקִים סַחֲמִינוּ וְלֵאמִים תַּחַת רַגְלֵינוּ: כי אין תשובת אוה"ע שלימה אלא מן הפה ולחון ובעבור הגזירה חוזרים לסורם.

אֶת־לֵב - מקף כבורר ככוונות פרעה (א) תשובה מלאה (ב) תשובה חלקית מן הפה ולחון. טט ע"פ הסבר [שפת"ח ס, ע: ה' אינו מכוון דעת אדם למרוד בה', אבל בפרעה גלוי לפני ה' שבין בלי הקשיית לב פרעה ובין עם הקשיית לב פרעה, אם פרעה חוזר בתשובה חזרתו אינה בלב שלם ואח"כ פרעה ימרוד, לכן מקשה לב פרעה כדי להרבות בו עונש ומתקדש שם שמים.

שמות וארא ז,ה: וַיִּדְעוּ מִצְרָיִם כִּי־אֵנִי הוֹי בְּנֹתֵי אֶת־יְדֵי עַל־מִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם:

[רמב"ן] (א,ו) וַאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת־לֵב פְּרַעֲהַ - ... והטעם השני, כי היו חצי המכות עליו בפשעו, כי לא נאמר בהן, רק "ויחזק לב פרעה" (להלן, יג,כב; ש"מ, ח,טו); "ויכבד פרעה את לבו" (ש"מ, ח,כח); והנה לא רצה לשלחם לכבוד השם, אבל כאשר גברו עליו המכות ונלאה לסבול אותן, רק לבו, והיה נמלך לשלחם מכובד המכות, לא לעשות רצון בוראו, ואז הקשה השם את רוחו ואמץ את לבו (ע"פ דב' ב,ל) למען ספר שמו (ע"פ ש"מ, ט,טז), כענין שכתוב "והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים" וגו' (יח' לח,כג). ... כי בחמש מכות האחרונות, גם בטביעת הים, נאמר "ויחזק ה'" (ש"מ, יד,ח), כי "לב מלך ביד ה' אל כל אשר יחפוץ יטנו" (מש' כא,א).

וַיִּדְעוּ מִצְרָיִם כִּי־אֵנִי הוֹי בְּנֹתֵי אֶת־יְדֵי עַל־מִצְרָיִם - פשט הכתוב שהמצריים יכירו שהמכות שהוכו מן מנטיית יד ה' על מצרים, כנגד דעת מלכיהם וכהניהם שהציבו במקום שנראה למרחקים גדולים, פסל פרעה כאשר ידו נטויה על מצרים (נמצא במוזיאון הבריטי בלונדון).

וַיִּדְעוּ מִצְרָיִם - מהפך פשטא, מוציא הכתוב מפשוטו ללמד שה' מכוון מחשבות ופעולות האדם. וַיִּדְעוּ מִצְרָיִם כִּי־אֵנִי הוֹי - מקף כרב-מצב (א) כי-אני (ה') מטה לב כל ברוא בדרך לא גלויה להיטיב דרכו (ב) אבל אם לא מכיר בדבר אני (ה') מתרה בו בעונשים מן הקל אל הכבד כִּי־אֵנִי הוֹי - מונח זקא-קטן, כאשר מקיימים רצון ה', יש חיבור בין שם הוי' ובין מהותו ועצמותו של ה'.

וַיִּדְעוּ מִצְרָיִם כִּי־אֵנִי הוֹי - זקא-קטן, בתפקיד שתיים, שתי חמישיות של מכות ירדו על מצרים, בחמש הראשונות פרעה נראה כמתחזק מעצמו, בחמש האחרונות, ה' מחזקו לספוג המכות, כי בקש להרפות ממנו רק מצד שנלאה לסבלן ולא שהכיר שהן מה'. והדרשה היוצאת מן הפשט מלמדת שגם כאשר פרעה נראה כמתחזק מעצמו, לא כך היה הדבר אלא כתוב כפי' רמב"ן (ז,ג) כי "לב מלך ביד ה' אל כל אשר יחפוץ יטנו" (מש' כא,א). ולכך גם רומז טעם מלת וַיִּדְעוּ מהפך - במשמעות של שרש מלת "מטה"

שמות וארא ז,יא: וַיִּקְרָא גַם־פְּרַעֲהַ לְחַכְמָיִם וְלַמְכַשְׁפִּים וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵם חַרְטֻמֵי מִצְרָיִם בְּלַהֲטֵיהֶם כֶּן:

(זיא) הֵם חַרְטֻמֵי מִצְרָיִם בְּלַהֲטֵיהֶם כֶּן: ר"ת ה' ח' מ' ב' כ' בחכמ"ה, בעזרת הרב אי"מ אייזן הי"ו נאמר בכתבי האר"י שער הכוונות, דרוש פטום הקטורת (וגם בשער פסוקים?) זה כנגד זה ברא הא-לקים, וזאת ספירת חכמה דקליפה כי מלת מכשפים היא נוטריקון מכחישים פמליא של מעלה, ומלת חרטומים - באה מלשון "טומי", פי' [רמב"ן] והקרוב כדברי רבנו שלמה (בבב' מא,ח), שהיא מלה ארמית מורכבת: 'חר טמי' - הנחרים בעצמות, כי נודע הוא כי רוב האומנות בעצמות מתים או עצמות חיות, או כענין שהזכירו בידעוני (בבלי סנה' סה,ב)

(זיא) הֵם חַרְטֻמֵי מִצְרָיִם - ס"ת מ"ם חַרְטֻמֵי מִצְרָיִם בְּלַהֲטֵיהֶם - ס"ת מ"ם, כישוף לא עומד על מים, ויש לומר שכדי שכישוףם לא יעמוד הכין הקב"ה מהמכה (חכמת דקליפה) תרופה למכה, הם פעמיים מ"ם בסופי התיבות.

(זיא) בְּלַהֲטֵיהֶם כֶּן - ס"ת נ"ם (= דיבור, לחש) ... (זיא) לַתְּנִינִים - כתיב בלשון יחיד, קרי בלשון רבים, [רש"י] (זיא,ז) בְּלַהֲטֵיהֶם "בלחשיהון" (ת"א); ואין לו דמיון במקרא, ויש לדמות לו "להט החרב המתהפכת" (בר' ג,כד) - דומה שהיא מתהפכת על ידי לחש.

[רמב"ן] (זיא,ז) בְּלַהֲטֵיהֶם - אמרו רבותינו (סנה' סז,ב), שהם מעשה כשפים ועל ידי מלאכי חבלה הם נעשים. והמלה מגזרת "אש לוהט" (תה' קד,ד); "להבה תלהט רשעים" (תה' קו,יח); והענין, כי הם נעשים על ידי 'לוהטים', מלאכי אש מלהטת באדם ולא ידע, ... ואולי יקראו כן המלאכים השוכנים באויר בגלגלי היסודות, שקורין אותן 'שדים', ועוד אבאר זה בעזרת האל (וי' טז,ח; יז,ד; דב' יח,ט). אבל "בלטיהם" (ש"מ, ח,ג) אמרו (סנה' סז,ב) שהם מעשה שדים, והמלה נגזרת ממלת 'לט': "דברו אל דוד בלט" (ש"א יח,כב); ... לַחֲכָמִים וְלַמְכַשְׁפִּים, כי חכמי ההשבעות ואסיפת השדים היו ראשיהם וזקניהם, וחרטומי מצרים יכלול את שניהם.

חכמי מצרים למיניהם לחשו בחכמה של טומאה והביאו להיראות של תנין אחד המתהפך ונראה כרבים כמרומו במלת לַתְּנִינִים בניקוד רבים ובאיות יחיד וכן במלת מַטְטָם כעין מטה אחד של רבים, כי אחרת היה לו לכתוב מטותיהם, אבל מעשה הכשפים לא עמד בפני מ"ם, שהקב"ה הכין מתנ"ה מהמכה תרופה למכה הרמוזה בס"ת של מַטָּה־אֶרְוֶן אֶת־מַטְטָם - ה' נ' ת' מ' מתנ"ה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **אתנה, סלוק – סוף פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

שמות וארא ז,יב: וישליכו איש מטהו ויהי לתנינים ויבלע מטה אהרן את מטהם:

מטה-אהרן – מקף כרב-מצב מטה – תנין – מטה **את-מטהם** – מקף כרב-מצב מטה – תנין – מטה. אלא שתבנית הטעמים של הכתוב **ויבלע מטה-אהרן** – מרכא טפחא מרבה יתרון מטה זה על ממות המצרים, כי הוא כמטה בולע את ממותם, ואילו **מטהם – סלוק**, בתפקיד מוגבל ואינו יכול לבלוע מטה אהרן.

שמות וארא ט,יב: ויחזק ה' את-לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר ה' אל משה:

(שמ' וארא ט,יב) **ויחזק ה' את-לב פרעה** – מהפך פשטא מקף מונח זקף-קטן. זקף-קטן מלמד על שתי דרשות, אשר לפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב.

הפשט: [שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה יא,ו] (שמ' וארא ט,יב) **ויחזק ה' את-לב פרעה**, כיון שראה הקדוש ברוך הוא שלא חזר בו מה' מכות ראשונות מכאן ואילך אמר הקדוש ברוך הוא אפילו אם ירצה לשוב אני מחזק לבו כדי שאפרע כל הדין ממנו, כאשר דבר ה' אל משה, שכן כתיב ואני אקשה את לב פרעה.

היוצא מן הפשט: [זוהר כרך ב (שמות) בשלח (המתחיל בדף מד עמוד א)] ... רבי אבא אמר לא אתקיף לבא דפרעה אלא שמא דא (לא התקשה לב פרעה אלא ממש ה'), דכד הוה אמר משה (כגון בפעם הראשונה (שמ' ו,א) **קה-אמר ה' אליו ישראל דא מלה ממש אתקיף לביה** (שמיעת שם ה' גרמה להתקשות לב פרעה) הדא הוא דכתיב (שמ' וארא ט,יב) **ויחזק ה' את-לב פרעה**, דהא בכל חכמתא דידיה לא אשתכח דשמא דא שליט בארעא, ועל דא אמר מי יי' ולבחר אמר יי' הצדיק, אמר רבי יוסי לבחר אמר (שמ' בא יטו) **תטאמי לה'**, ... (שמ' וארא ט,יב) **ויחזק ה'** – מהפך פשטא, מוציא מן הפשט שה' גרם להתקשות לב פרעה, אלא שמיעת מלת שם ה' גרמה להתקשות לב פרעה. יש לומר שהכל מה', אלא שבדרשת ר' אבא יש הרחקה וכביכול עצם שמיעת שם ה' גרמה להתקשות.

את-לב – חמש פעמים במקף, סיבות: (א) מפני כלל הטעמה הנקרא נסוג לאחור, כאן שתי מלים כל אחת בת הברה אחת, הטעמה נפרדת לכל מלה יוצרת צפיפות טעמים (בשם ר' יעקב לויפר הי"ו).

(ב) מקף כרב-מצב משמעות לב. מבחינה רעיונית באו שתי מלים בנות הברה אחת כדי ללמד על רב משמעות מלת לב כגון [בבלי ברכות לב,א] אמר רבי חמא ברבי חנינא: אלמלא שלש מקראות הללו – נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל: חד, דכתיב: (מיכה ד,ו) **ביום ההוא נאם-ה' אספה הגלגלה והנדהה אקבצה** נאשר הרעתי; , וחד, דכתיב: (ירמיהו יח,ו) ... **הנה כהמל ביד היוצר פנאתם בידו בית ישראל: ס וחד, דכתיב: (יחזקאל לו,כב) (ונמתי לכם לב תלש נרוס דדשה אתו פקרבכם) והסרתיו את לב האבן ממשרקם ונתתי לכם לב פשו:** בשני חלקי הפסוק (יחזקאל לו,כב) מדובר על שני מצבי לב אדם. לב ההולך אחר היצר הרע, לב ההולך אחר היצר הטוב. [מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה א] (שמ' בשלח יד,ח) **ויחזק ה' את-לב פרעה** שהיה לבו חלוק אם לרדוף אם לא לרדוף: ב-(ז,א) הסברנו "את-לב" מקף כבורר בין תשובה בלב שלם ובין תשובה שלא בלב שלם, וגלוי לפני ה' שתשובת פרעה אינה שלימה לכן מחזק בו עוד להתעות ולהרבות בו לסוף את מופתים וכך יקדש שם שמים ברבים. "ויחזק ה' את-לב פרעה" חמש פעמים בתורה, אפשר כחמש גבורות.

בין מכת שחין ומכת ברד **שמות וארא ט,יב: ויחזק ה' את-לב פרעה**
בין מכת ארבה למכת חשך **שמות בא י,כ: ויחזק ה' את-לב פרעה ולא שלח את-בני ישראל: פ**
בין מכת חשך למכת בכורות **שמות בא י,כז: ויחזק ה' את-לב פרעה ולא אבה לשלחם:**
כנ"ל **שמות בא יא,י: ומשה ואהרן עשו את-קל-המפתים האלה לפני פרעה ויחזק ה' את-לב פרעה ולא-שלח את-בני ישראל מארצו: פ**
לפני קריעת ים סוף **שמות בשלח יד,ח: ויחזק ה' את-לב פרעה מלפניו וירדף את-בני ישראל ויגני ישראל יצאים ביד רמה:**

שמות וארא ט,כב: ויאמר ה' אל-משה נטה את-ידך על-השמים ויהי בקרד בכל-ארץ מצרים על-האדם ועל-הבהמה ועל-כל-עשב השדה בארץ מצרים:

שמות וארא ט,כט: ויאמר אליו משה כצאתי את-העיר אפרש את-כפי אל-ה'
הקלות יחידלון והפקד' לא יהיה עוד למען תלע פי לה' הארץ:
(שמ' וארא ט,כב) **את-ידך** – מקף כבורר ברב-מצב של מרות הרמת היד: (א) נטיה להורדת מכה למצרים (ב) ע"פ (שמ' וארא ט,כט) פרישת כפים אל ה' בבקשת עצירת המכה. כאן מצב (א) נטיה להורדת מכה למצרים

שמות וארא ט,כג: ויש משה את-מטהו על-השמים

וה' נתן קלח ופקד ותתלה אש ארצה וימטר ה' בקרד על-ארץ מצרים:
וה' - רביע, התפקיד ארבע. [רבינו בחיי] **קלח ופקד** ... והחללים באים על כל המורכבים מד' יסודות, וסיבת החולי בהם שנוי האויר וקלקולו והתהפכות הארבע יסודות וגו' וע"כ יתכן לפרש כי הזכיר ארבע הכתוב בכאן ד' יסודות, **קלח ופקד** והם הרוח והמים, **ותתלה אש ארצה** האש והעפר, והזכירם מהופכים (טוב טעם - בעל התוס'ט) וזה סדרם, אש רוח מים עפר), להורות כי בבא הברד ישתנה האויר ויתהפכו היסודות מלמעלה למטה, והקב"ה עושה כרצונו וגו'

וה' [תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פ"ט,ה"ה] אמר רבי אלעזר כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו. בנין אב שבכולם (דה"ב יח,כב) וה' דבר עליך רעה. (הפסוק המלא (דה"ב יח, כב) **ועשה הנה נתן ה' רום שקר פפי נביאיך אלה וה' דבר עליך רעה: ס**)
[בראשית רבה (וילנא) פרשת ורא פרשה נא,ב] ר' חלבו בן ר' חילפי בר סמקאיי בשם ר"י בר ר' סימון, (בר' ורא ט,כד) **וה' המטיר עלי-סכם זה גבריאלי, מאת ה' מיהשמים:** זה הקדוש ברוך הוא, אמר רבי אלעזר כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו, א"ר יצחק בתורה כנביאים וכתובים מצינו שההדיוט מזכיר שמו ב' פעמים בפסוק אחד, ... הקדוש ברוך הוא מזכיר שמו שני פעמים בפסוק אחד.
(בר' ורא יט,כד) **וה' המטיר עלי-סכם ועל-עמקה גפרית נאש מאת ה' מיהשמים:**

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת וארא טז] (ט,יח) הנני ממטיר כעת מחר זבדי בן לוי אמר שרט לו שריטה על הכותל א"ל כשתגיע השמש לכאן מחר ירד הברד, ... (הציטוט הבא גם ב-ש"ר וארא יב,ד) **וה' נתן קלח** הוא וסנקליטין שלו, טט: אפשר כבסודם זה אולי המלאך גבריאלי, **וימטר ה' בקרד** זה הקדוש ברוך הוא. **וה' נתן קלח ופקד** – רביע ... זקף-קטן כעין מידה כתוב שתום שלא בא לסתום אלא לפרש, ע"פ הדברים השונים המצוטטים במדרשים מלמד שהנתינה נעשתה ע"י מלאך גבריאלי, ההמטרה נעשתה ע"י הקב"ה, אפשר שמרמז שהנתינה הונהגה מעולם הבריאה, וההמטרה הונהגה מעולם האצילות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונת** – רבוי; **המקף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדולי, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונת רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרישיף – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.10 שמות וארא ו,ב (התש"פ)

שמות וארא ו,י: וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: – מופע ראשון בתורה מתוך 70 מופעי תוכן זה, מופע ראשון בתורה מתוך 69 בתבנית טעמים אחידה.

[פסיקתא זוטרטא (לקח טוב)] (שמ' וארא ו,י) על כל דיבור ודיבור שהיה הקדוש ברוך הוא מדבר אל משה, היה אומר לו לך אמור, מיכן אמרו חכמים דבר השומע דבר מחבירו אינו רשאי לאומרו עד שיאמר לו חבירו לך אמור:

(שמ' וארא ו,י) לֵאמֹר – סלוק כמגביל כפי' **[לקח טוב]** מיכן אמרו חכמים כל השומע דבר מחבירו אינו רשאי לאומרו עד שיאמר לו חבירו לך אמור:

וַיִּאמְרוּ ה' ... וַיִּדְבֹר ה' – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב, מוצע לומר שהקב"ה אמר למשה את הכתוב שאחרי פסוקים אלה, והוסיף עליו את הפרד"ס עליו ועל הכתובים שאחרי עד למופע הבא של פסוק כזה, וזוהי התורה שבעל-פה שבקטעים האלה. ויש עוד לימודים בפסוקים אלה.

(שמ' וארא ו,י) לֵאמֹר – **[לקח טוב]** מלמד שמלה זאת היא כעין נוטריקון של **לך אמור**. **ב- (שמ' וארא ו,יב) לֵאמֹר** **שאמר לו** משה לה'. **ב- (וי' אמר כבי,ז) לֵאמֹר** **לאו אמור**.

שמות וארא ו,יא: בֹּא דְבַר אֶל-פְּרַעְה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וישלח את-בני-ישראל מארצו:

[פסיקתא זוטרטא (לקח טוב)] (שמ' וארא ו,יא) בֹּא דְבַר. לך דבר מבעי ליה, זה מגיד שהשכינה בכל מקום, שנאמר (איוב לח לה) **הַתְּשִׁלַח פְּרָקִים וַיַּלְכוּ וַיִּאמְרוּ לֵךְ הַגִּבּוֹ:** ויבואו לא נאמר, אלא **וַיַּלְכוּ**, וכן הנה אמר לו הקדוש ברוך הוא אני ממציא שכניתי לשם, **בֹּא דְבַר** ואנכי אהיה עם פיך, כאדם האומר לחבירו אני אהיה לשם ובוא אלי:

(איוב לח לה) הַתְּשִׁלַח פְּרָקִים וַיַּלְכוּ וַיִּאמְרוּ לֵךְ הַגִּבּוֹ: **[רש"י]** **(לח לה) וַיִּאמְרוּ לֵךְ** – במקום שנשתלחו שם הַגִּבּוֹ עשינו שליחותך שאין צריכין לחזור למקומן ולהשיב שְׁלוּחֵי שֵׁהשְׂכִינִי **בכל מקום:** (טט: לא מובן כי ב-**[לקח טוב]** מסביר כיצד מלת "בא" היא המלמדת על נוכחות השכינה בכל מקום ולא מלת לך.

(איוב לח לה) וַיִּאמְרוּ – טפחא ב-3 ספרי אמ"ת הוא כעין טעם מחבר. **(איוב לח לה) וַיִּאמְרוּ** – טפחא, אם נאמר שתפקידה שנוי ו/או רבוי, השנוי הוא כפ' **[רש"י]** שאין צריכין לחזור למקומן ולהשיב שְׁלוּחֵי שֵׁהשְׂכִינִי **בכל מקום**

[שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ו סימן ה] (שמ' וארא ו,יא) בֹּא דְבַר אֶל-פְּרַעְה מֶלֶךְ מִצְרָיִם, ... הַמְּשַׁל אומר מן שטייא לית הנייא (משוטה אין הנאה) אלא מן קציא (יש לקצצו – לעונשו), (שמ' וארא ו,יב) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה לִפְנֵי ה' וגו'. [פירוש המהרז"ו] הַמְּשַׁל אומר ע"י מ"כ (מתנות כהונה?) שלא פי' השי"ת פה שידבר שמ"ש וישלח פי' שע"י הדיבור ישלח, ע"כ דורש שמ"ש בֹּא דְבַר מלשון דְבַר וכ"ש תהלים ב' דיבר אלימו, ותדבר כל זרע המלוכה. וע"י ב"ר פר' צ"ג סי"ו דיבר נא עבדך וע"י במ"ר פ"ט סי"ח ואת דברי. וזה (נלמד) מן קציא לקוצצו ולחתכו וכמ"ש לעיל פ"ג סי' י"ד (שאמר משה) אם איני הולך לרדותו איני הולך. בתנחומא כאן בא"א כסי"ב וז"ל לכן אמור וגו' הלך משה ואמר להם כך ולא שמעו אל משה וגו' חזר משה ואמר **(ו,יב) הֵן בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-שָׁמְעוּ וגו'. **(שמ' וארא ו,י) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה (שמ' וארא ו,יא) דְבַר אֶל-פְּרַעְה** המשל אומר וכו' דעתו שפסוק י"ב היה קודם פסוק(ים) י"א. שעל שפירש הפסוק **(ו,י) בֹּא דְבַר** פי' על המכות כנ"ל א"כ איך אמר בפסוק י"ב **הֵן בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-שָׁמְעוּ** איזה ק"ו הוא (?) בדברים לא ישמע כמו ישראל, אך ע"י המכות ישמע ודורש ע"פ מדה ל"א (מ"ב מדות ממוקדם ומאוחר שהוא בענין) וצריך להגיה כן במדרש כאן ודוק.**

טט: (ו,י) מלמד על אי שמיעת בני ישראל על גאולתן ע"י משה בשליחות ה', כך גם מדיבורים בלי איום לא ישמע פרעה. לכן ב-**(ו,י) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:** **(שמ' וארא ו,יא) בֹּא דְבַר** – היינו איים ב- דְבַר ושאר מכות על פרעה. **(שמ' וארא ו,יא) בֹּא דְבַר** – מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שני לימודים, מונח עשוי להרחיב בלפחות אחד מהלימודים. **(למוד א)** מגיד שהשכינה בכל מקום, ההרחבה (הקב"ה) אומר אני אהיה במקום שאני מצוה אותך ללכת לשם ובוא אלי. **(למוד ב)** ע"פ **[ש"ר וארא ו,ה]** לאיים על פרעה במכות ולהענישו במכות. ואז ההרחבה תהיה שבה בעת שמשנה מזהיר הקב"ה מקשיח את לב פרעה כדי שיענש כל המכות המתוכננות ולבסוף ימצא מפלתו המלאה בקריעת ים סוף. והלימוד ממקורות אחרים כגון **[אוצר המדרשים – ויקרא ע' ב, הרב גרינבוים נפתלי (אוצר החכמה)] (שמ' וארא ו,יא) בֹּא דְבַר אֶל-פְּרַעְה מֶלֶךְ מִצְרָיִם** (אחד מקבוצה של פסוקים שמטרתם) ללמדך שהיה (משה) כל העת בורח מן השררה, נלמד מהכתוב ולא מתפקידי תבניות הטעמים.

(ו,יא) אֶל-פְּרַעְה מֶלֶךְ מִצְרָיִם **[אמרי בינה – זרעים מועד וליקוטים, גארמיזאן שמואל, ע' שפט (אוצר החכמה)]** אעפ"י שאני צריך לעשות בו דין חלוק כבוד למלכות.

(ו,יא) אֶל-פְּרַעְה – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **מֶלֶךְ מִצְרָיִם**, **(ו,יא) אֶל-פְּרַעְה** – טפחא כשנוי אע"פ שפרעה רשע לשמים ולבריות,

(ו,יא) מֶלֶךְ מִצְרָיִם – מונח מרבה כבוד מלכות אתנה מגביל מאותה סיבה מלדבר אל פרעה באופן שאינו ראוי לדבר למלכות.

(ו,יא) וישלח את-בני-ישראל – מקף מקף, אפשר שכל כל מקף עושה בירור בבני ישראל כהכנה לנדרש ב-**(שמות וארא ו,יג)** וגם שם נאמר **להוציא את-בני-ישראל** – מקף מקף, שהיו בבני ישראל שנשתלבו בחברה המצרית והיו בעלי עבדים עברים, ומי שלא שיהרר עבדיו העברים מנע הגאולה של כלל ישראל ובסוף כל מי שלא רצה לצאת ממצרים מת במכת החושך. **(ו,יא) וישלח את-בני-ישראל** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, האם מרמוז על יציאת ערב רב.

שמות וארא ו,יב: וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה לִפְנֵי ה' לֵאמֹר

הֵן בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-שָׁמְעוּ אֵלַי וַאֲיֵךְ יִשְׁמְעֵנִי פְּרַעְה וְאַנִּי עָרַל שִׁפְתָּיִם:

(שמ' וארא ו,יב) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה לִפְנֵי ה' לֵאמֹר **[ספרי במדבר פרשת בהעלותך פיסקא קה]**

אל ה' לאמר, ומה ת"ל לאמר אלא שאמר לו השיבני אם מרפא אותה (את מרים) אם לאו עד שהשיבו הקדוש ברוך הוא ויאמר ה' אל משה ואביה ירוק ירוק בפניה רבי אלעזר בן עזריה אומר בארבעה מקומות ביקש משה מלפני הקדוש ברוך הוא והשיבו על

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשקפה; אתגזר – סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.11 שמות וארא ו,ב (התשפ"א)

שמות וארא ו,ב: וַיִּבֶן מֹשֶׁה לִפְנֵי ה' לֵאמֹר

הֲן בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-שָׁמְעוּ אֵלַי וַאֲיֹדֵי יִשְׁמַעְנִי פִרְעֹה וְאֲנִי עָרַל שִׁפְתָּיִם: פ

(שם' וארא ו,ב) הֲן בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-שָׁמְעוּ אֵלַי – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. הפשט [ליקוטי מהר"ל] (שם' וארא ו,ב) ... טעם למה בני ישראל לא שמעו, מחמת קוצר רוח ועבודה קשה, אבל פרעה ישמע אליו. (אפשר כי היוצא מן הפשט הוא כלהלן) אך הנראה כי שמעתי מאמור"ר על (שם' וארא ו,ב) הֲן אֲנִי עָרַל שִׁפְתָּיִם וַאֲיֹדֵי יִשְׁמַעְנִי אֵלַי פִרְעֹה: כי משה רבינו היה במדרגה אשר מגודל ההתלהבות היה כמעט מגמגם, ולזה לא שמע פרעה לשונו, כי הוא היה מסיטרא אחרא. וזה כוונת הכתוב ולא שמעו אל משה מקוצר רוח, רצ"ל מקוצר דעתם, כי היו משוקעים רח"ל בגודל הגשמיות. וב- [אהבת ציון] כתב שהיה קשה להם לפרוש מעבודה זרה. ופי' ה- [מאור ושמש] (שם' וארא ו,ב) שמשה אמר להם לישראל שיקבלו עליהם עול מלכות שמים, ועל ידי זה יופרק מעליהם סבל מצרים, ולא יתקראו מהם כלל. ... (לכן הקב"ה) גמר אומר (שם' וארא ו,ב) פֶּאֶר דָּבָר אֶל-פִּרְעֹה מִלֶּךְ מִצְרָיִם, ופירש בו המדרש, שאין פרעה ראוי אלא ללקות. ... ואז יקרא בני ישראל בחוש שפרעה הוכה עבורם, תהיה הרווחה בלבם לקוצר רוחם, ויוכלו לקבל עליהם עול מלכות שמים.

שמות וארא ו,כא: וּבְנֵי יִצְחָק קָרַח וְנַפְגִּי וְזִכְרִי: – (סלוק) טפחא אתנח כתבנית הרישא של (דב' וא' ו,ד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶקְדָּ: וקרובה גם לסיפא. רמז לקבלת עול מלכות שמים של לפחות חלקם כנאמר ב- [שכל טוב (בובר)] (שם' וארא ו,כא) וּבְנֵי יִצְחָק קָרַח: זה שחלק על משה ועל אהרן ושם נבאר שמו: נַפְגִּי. שנפוג מאימת יוצרו ולא נתקשרו הוא ובניו עם קרח, ודומה לדבר (תה' לח,ט) נַפְגִּי וְנַפְגִּי עַד-מָאֵד: וְזִכְרִי. שזכרו הקדוש ברוך הוא לטובה: נשים לב כי קָרַח וְנַפְגִּי – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מוצע לומר שההרחבה של קבלת עול מלכות שמים תהיה לבני קורח כפי שנדרש הכתוב ב- (שמות וארא ו,כד)

שמות וארא ו,כב: וּבְנֵי עֵזִיָּאל מִישָׁאֵל וְאַלְצָפָן וְסַתְרִי: – (סלוק) טפחא אתנח כתבנית הרישא של (דב' וא' ו,ד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶקְדָּ: וקרובה גם לסיפא. רמז לקבלת עול מלכות שמים כנאמר ב- [שכל טוב (בובר)] (שם' וארא ו,כב) וּבְנֵי עֵזִיָּאל. שאל היה עוזו, כדכתיב (ירמיה טז,ט) ה' עֵז וְעֵצָה: מִישָׁאֵל וְאַלְצָפָן. משפחת כהונה ומשפחת מלכות הצליחו, דאמרו רבנן לעולם ידבק אדם בזרעו של אהרן:

שמות וארא ו,כג: וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת-אַלְיִשֶׁבַע בַּת-עַמִּינָדָב אֶחָת נַחֲשׁוֹן לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹו אֶת-נָדָב וְאֶת-אַבִּיהוּא אֶת-אַלְעָזָר וְאֶת-אִיתָמָר:

(שם' וארא ו,כג) וַיִּקַּח אַהֲרֹן – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד על סדר קדימות בבדיקות לחתן או כלה כהכנה לנישואין, שבשלב מוקדם צריך לבדוק באחי החתן או הכלה מהאם. [רש"י] אַחֲוֹת נַחֲשׁוֹן – מכאן למדנו: הנושא אשה צריך לבדוק באחיה. [בבא בתרא קי,א] שרוב בנים דומים לאחי האם. (שם' וארא ו,כג) אֶת-אַלְיִשֶׁבַע בַּת-עַמִּינָדָב אֶחָת נַחֲשׁוֹן – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין מסוים שהוא כאן בני אם אחת (נקרא לה סבתא), ושעל כל פרט חלה תכונה אחת שווה. אפשר שזה כהסבר [אשל אברהם] על מאמר [בבא בתרא קי,א] שרוב בנים דומים לאחי האם. [אשל אברהם] – והענין מבואר כי האחים והאחיות הנולדים מבטן אחד הם קרובים לטבע אחד, והעובר הוא ירך אמו, כי עיקר גופו של אדם נוצר מאמו, ועל כן על הרוב הוא בטבע אחי האם להרע ולהטיב (ע"פ מהרש"א) בַּת-עַמִּינָדָב אֶחָת נַחֲשׁוֹן – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין מסוים ושרק על חלק מהפרטים חלה תכונה מסוימת ועל אחרים לא חלה כלל. אפשר שזו לשון [ב"ב קי,א] רוב בנים (של בת של סבתא) דומים לאחי האם (מסבתא) ועל חלק מהבנים לא חל הכלל הזה. וב- [שכל טוב (בובר)] למד על הסיפא (שם' וארא ו,כג) וַתֵּלֶד לֹו אֶת-נָדָב וְאֶת-אַבִּיהוּא אֶת-אַלְעָזָר וְאֶת-אִיתָמָר: הבדל בין שתי קבוצות בני אהרן [שכל טוב (בובר)] אֶת-אַלְעָזָר. לא נאמר ואת אלעזר, אלא את אלעזר, התחיל ענין אחר, ודומה לדבר מענין ימי החג, דכתיב (במ' פי' כט,יז) וּבְנֵי הַשָּׁנִי, (במ' פי' כט,כ) וּבְנֵי הַשְּׁלִישִׁי, עד שבא אל שמיני כתיב (במ' פי' כט,לה) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ וְגו', משום שהוא רגל בפני עצמו, אף כאן לומר לך נדב ואביהוא הלכו בדרך אחת (ולמד קודם לכן ב- [שכל טוב (בובר)] נדב שהלך אחר נדב ורוחו ולא נמלך במשה רבו. אביהוא שאמר על אהרן אביו הוא לתולדה ולא למועצה: לימוד זה הוא דומה ללימוד על מה נענשו נדב ואביהוא ושנתה מאד מהלימוד המשבח מאד את נדב ואביהוא) ואלעזר ואיתמר בדרך אחת: אפשר כי טעמי מקף בכתוב אֶת-נָדָב וְאֶת-אַבִּיהוּא אֶת-אַלְעָזָר וְאֶת-אִיתָמָר – מלמדים על בירור תכונות לטוב ולמוטב בכל הבנים. אלא שנדב ואביהוא למרות גדולתם עשו שגיאות ולא עשו טוב, ואילו אלעזר ואיתמר לא עשו שגיאות ועשו טוב.

(שם' וארא ו,כג) וַתֵּלֶד לֹו – מונח רביע בתפקיד לפחות חמש, פירש [רא"ם] (שם' וארא ו,כג) שמהכתוב נראה שבא להודיע לנו יחסו של פנחס, כמו שהודיע לנו יחסו של אביו. (ב-ו,כג). כאילו פינחס בן חמישי לאהרן ואלישבע, ויש במקומות אחדים בתורה רמזים שפינחס כיהן ככהן.

(שם' וארא ו,כג) לֹו לְאִשָּׁה – מונח אתנח, (א) אפשר שעמינדב כבר מת, כמו להבדיל (בר' תול' כח,ט) וַיִּלְךְ עֵשָׂו אֶל-יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת-מִתְלָתָו בַּת-יִשְׁמָעֵאל בְּרֵא-בְרָכָם אֶחָת נְכִיזָה עַל-נִשְׁוֹ לֹו לְאִשָּׁה: עשו אירס מחלת בחיי ישמעאל, נשאה אחרי מותו ונבית אחיה השיאה (ב) (במ' א,ז) לַיהוָה נַחֲשׁוֹן בְּנֵי-עַמִּינָדָב: בפרשת הנשיאים נחשון – טפחא בְּנֵי-עַמִּינָדָב – סלוק, שאפשר מגביל משהו בעמינדב, אבל בחזנות המזבח בתחילה (במ' נשא ז,יב) נַחֲשׁוֹן בְּנֵי-עַמִּינָדָב – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מרבה משהו על שניהם.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת רבינו (ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתגה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני /או רבו /או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפקא – קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול: 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"פ – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.12 שמות וארא ו,ב (התשפ"ב)

שמות וארא ו, כה - כט

- (כה) וְאֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן לְקַחֲלוֹ מִבְּנֵי פֹּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־פִּינְחָס אֵלֶּה רְאִשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם:
- (כו) הוּא אֶהֱרֹן וּמִשָּׁה אִשְׁרָא אִמֶּר ה' לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל־צְבָאָתָם:
- (כז) הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל־פְּרֹעֶה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם לְהוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם הוּא מִשָּׁה וְאֶהֱרֹן:
- (כח) וַיְהִי בְיּוֹם דִּבְרֵי ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: ס

שמות וארא ו,כה: וְאֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן לְקַחֲלוֹ מִבְּנֵי פֹּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־פִּינְחָס אֵלֶּה רְאִשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם:

[מדרש הגדול] (שמ' וארא ו,כה) וְאֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן לְקַחֲלוֹ מִבְּנֵי פֹּטִיאֵל. אמר ר' יהושע פוטיאל זה יתרו ולמה נקרא שמו פוטיאל על שם שהאיר לו הקדוש ברוך הוא בתשובה, שכן קורין לנר בלשון יוני פוט. ד"א פוטיאל, שפט כל ע"ז שבעולם. [שכל טוב (בבב)] (שמ' וארא ו,כה) וְאֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן לְקַחֲלוֹ מִבְּנֵי פֹּטִיאֵל. יש אומרים מבית יתרו שהיה מתחלה מפתם עגלים לע"ז, ונעשה גיסו של משה: ויש אומרים מבנות בניו של יוסף שפטפט ביצרו ותוקף עליו וככלו ולא שמע לעשת אדוניו: וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־פִּינְחָס. שפנה וחס על כבוד יוצרו: אֵלֶּה רְאִשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם::

[בית אלוקים למב"ט שער היסודות פרק ס] ... ואליהו אם הוא פנחס הוא עד נאמן ושלם על נתינת התורה שהוא היה מיוצאי מצרים שהוזכר בבני הלוי כשיצאו ממצרים שאמר הכתוב (שמ' וארא ו,כה) וְאֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן וגו' וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־פִּינְחָס, ואהרן היה בן פ"ג כשיצאו ממצרים, ואפשר שאלעזר היה בן שבעים אם הוליד כמו שהיו מולידים אז בני ח' או י' שנים, ופנחס אפשר ג"כ שהיה בן ששים שנה אז, אבל אפילו שנאמר שלא נולד פנחס אלא מעט שנים קודם יציאת מצרים אפילו הכי זכה בקבלת התורה במעמד הר סיני, כי עם היותו ילד קטן השיג ושמע קול אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה, גם כי מן הכתוב נראה שהיה כבר ידוע ומפורסם ונודע בישראל שמו כמו שכתוב וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־פִּינְחָס הידוע ומפורסם והשלים הכתוב אֵלֶּה רְאִשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם: והוא מהראשים, ואפילו היה קטן כשיצאו ממצרים כשהרג את זמרי וקנא לאלהיו היה לפחות קרוב לארבעים שנה

[ילקוט שמעוני תורה פרשת וארא רמז קעט] מקורו [בבלי בבא בתרא א,ב] ו-[בבלי סוטה מג]

(שמ' וארא ו,כ) וַיִּקַּח עִמָּרָם אֶת־יִצְחָק דָּדָתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה (כתוב ברמז צ"ה), (שמ' וארא ו,כ) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת־אֲלִישֶׁבַע בַּת־עֲמִינָדָב אֶחָת נַחֲשׁוֹן לוֹ לְאִשָּׁה אמר רבי אלעזר לעולם ידבק אדם בטובים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יהונתן (שכיהן לפסל מיכה), אהרן שנשא אחות נחשון יצא ממנו פנחס, ופנחס לאו מיתרו קא אתי והכתיב (שמ' וארא ו,כה) וְאֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן לְקַחֲלוֹ מִבְּנֵי פֹּטִיאֵל, לאו דאתי מיתרו שפיטם עגלים לע"ז?, לא, (דוחה הדעה שמדובר ביתרו, אלא) דקא אתי (בא ללמד שפוטיאל) מיוסף שפטפט ביצרו, והלא שבטים מבויס אותו (את פינחס אחרי פגיעה בזמרי בן סלוא במעשה פעור) ראייתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל, אלא אי (אם) אבוב דאמיה מיוסף אמא דאמיה מיתרו, אי (אם) אבוב דאמיה מיתרו אמא דאמיה מיוסף, דיקא נמי דכתיב פוטיאל (אפשר שהוספת את יו"ד מרמז על יתור שיש לדרוש ממנו שאחד מהוריה של אמו של פוטיאל בא מיוסף והשני מבת של יתרו)

ולא כתיב פוטאל, אמר רבא הנושא אשה צריך לבדוק באחיה שנאמר (שמ' וארא ו,כ) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת־אֲלִישֶׁבַע בַּת־עֲמִינָדָב אֶחָת נַחֲשׁוֹן לוֹ לְאִשָּׁה ממשמע שנאמר בת עמינדב איני יודע שהיא אחות נחשון אלא מה ת"ל (שמ' וארא ו,כ) אֶחָת נַחֲשׁוֹן מכאן לנושא אשה שצריך לבדוק באחיה, תנא רוב בני דומין לאחי האם, (ו,כ) הוּא אֶהֱרֹן וּמִשָּׁה (כתוב ברמז ד' וברמז רס"ב) (ו,כ) וַיְהִי בְיּוֹם דִּבְרֵי ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: לפי שנאמר (שמ' בא יב,א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: שומע אני שהיה הדבור למשה ולא אהרן כשהוא אומר (ו,כ) וַיְהִי בְיּוֹם דִּבְרֵי ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: אל משה היה הדבור ולא לאהרן א"כ מה ת"ל (שמ' בא יב,א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן אלא לומר כשם שהיה משה כלול לדברים כך היה אהרן כלול לדברות, ומפני מה לא מדבר עמו מפני כבודו של משה נמצאת ממעט אהרן מכל הדברות שבתורה חוץ משלשה מקומות לפי שא"א (שאי אפשר),

(שמ' וארא ו,כה) וַיְהִי – רביע כארבע הוויות, צ"ע האם כתוב זה הוא מקור לכתוב ולמוד אחר הנלמד בלפחות עוד מקום אחד, שמשא מלמד לאהרן וא"כ בנוכחות אהרן לבני אהרן, לזקנים, לעם. נמצא שאהרן לומד ארבע פעמים משה. בְּיּוֹם – קדמא במשמע תנאי מוקדם לדיבור ה' אל משה המרומז בתבנית הטעמים הבאה (ו,כה) דִּבְרֵי ה' אֶל־מֹשֶׁה – דרגא תבר טפקא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה, כאן מפרש את התנאי המוקדם שכל דיבור ה' למשה יעבירו במלואו לאהרן.

(שמ' וארא ו,כה) וְאֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן – קדמא ואולא כתפקיד סדר וכלל (אפשר דומה ל-(שמ' וא' ו,כ) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן הנושא אשה יבדוק באחיה כי רוב בנים הולכים אחרי האחים. כדרשת [ילקוט שמעוני וארא רמז קעט]. הסבר המתאים יותר לדעה שפוטיאל מבני יוסף. (שמ' וארא ו,כה) לְקַחֲלוֹ – מקף כבורר בין שתי דעות במדרשים האם פוטיאל הוא יתרו או האם הוא יוסף. [אלשיך] [תורה תמימה] פירשו שהוא מבני יוסף ו-[איילת השחר] מפרש שבחינת הלשון לא מתאים לא יוסף ולא יתרו. (שמ' וארא ו,כה) לְקַחֲלוֹ – קדמא כמקדים בזמן.

לדעת [העמק דבר] (שמ' וארא ו,כה) ... והפ' לְקַחֲלוֹ, הוא כמש"כ ב-(בר' ד,יט) וַיִּקַּחֲלוֹ לְמַדְּ שֶׁהוּא לְעֹזָר חֵייו (ולא מצאתי מקור שאומר כך שם), ובשביל שראה אלעזר שתיסיעהו הרבה להיות איש המעלה, לא דקדק על היחס, והיתה משום זה ראויה לו לאשה וזכתה בשביל זה להוליד לו כראוי לו, דהני נשי במאי זכיין באתנוני גברי, אפשר כי טעם קדמא של לו מרמז שאלעזר ראה מראש שתהיה לעזר רב לו להליכות עולמו (שהתמנה סגן כהן גדול ואח"כ כהן גדול). ופירושו זה לא תואם את הכלל המוצע לעיל הנושא אשה יבדוק באחיה.

הפירוש שפוטיאל חלקו מיתרו מעלה שאלה מתי בנות או בני יתרו חברו לעם ישראל. ע"פ [בית אלקים למב"ט שער היסודות פ"ט] אם בשנה שבה חזר משה למצרים, אז פינחס היה בן פחות משנה ביציאת מצרים. ואם פינחס היה כבן ששים שנה ביציאת מצרים אז חברו לעם ישראל לפני כן.

(שמ' בא יב,א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשט הכתוב וזה כדרשת [ילקוט שמעוני וארא רמז קעט] אלא לומר כשם שהיה משה כלול לדברים כך היה אהרן כלול לדברות, ומפני מה לא מדבר עמו מפני כבודו של משה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו) כי במצוות האמנותי – התלים ק"ט, ט"ט, טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרבי; **דורא** – מוציא; **מחלק**, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

הכתוב (ו,כב) אלה ראשי אבות הלויים למשפחתם: והוא (פינחס) מהראשים, אפשר שטעם **אלה** רביע מלמד על ארבע קבוצות בשבט לוי. שלוש קבוצות הם כנאמר (שמ' וא' ו,טז) **ואלה שמות בני לוי לתלדתם גרשון וקהת ומרגרי וישני בני לוי שעבדו ושלשים ומאת לשנה:** הקבוצה הרביעית הם בני עמרם בן קהת (ו,כ) משה ששמש כמלך וכהן, אהרן ככהן גדול, בני אהרן (שמ' וא' ו,כג) נדב, אביהוא, אלעזר, איתמר, (שמ' וא' ו,כה) פינחס בן אלעזר, שאמורים להיות כהנים ולהנהיג את הלויים, (ו,כה) **ראשי אבות הלויים** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ואלו ראשי הלויים שהתמנו במדבר. טעם תביר במלת **ראשי** מחלק בקבוצת ראשי הלויים וממעט את נדב ואביהוא שמתו ביום חנוכת המשכן.

שמות וארא ח,ט: ויעש ה' פדבר משה וימתו הצפרדעים מן התפתים מן התצרת ומן השדת:
שמות וארא ח,י: ויצברו אהם חמרים חמרים ותבאש הארץ:

ר' אליהו שגב הי"ו טבת התש"פ (שמ' וירא ח,י) **חמרים חמרים** – גי' רפ"ח רפ"ח, טט: אפשר למאן דאמר שהצפרדעים התקבצו מכל העולם הביאו עמם את הניצוצות הקדושים המחיים ומקיימים אותם ואת רפ"ח רפ"ח הניצוצות הקדושים המיוחדים (או חלקי חלקים שלהם) המפוזרים בעולם, שבני-ישראל אמורים לגאול אותם, **ותבאש הארץ** – מהקליפות שהסתירו על הניצוצות הקדושים ועתה סיימו תפקידם.

ואגרא דכלה פרשה י ו' [שמ' וארא ח,י) חמרים חמרים: מלמד שכל אחד מהן היה עושה ארבע אשפות וכו'. דרש מיעוט **חמרים** שנים, **חמרים חמרים** הרי ד', והצורך להשמיענו זה, מדה כנגד מדה, הם עינו אותם בד' עבודות לכל אחד, בעבודה קשה, בחומר, ובלבנים, ובכל עבודה בשדה [לעיל א יד], לכך נעשו לכל אחד מהצריים ד' אשפות. והנה ראיתי בבעל הטורים דרש המסורה, נאמר כאן חמרם, ונאמר להלן [במדבר יא לב] הממעט אסף עשרה חמרים, מה שם הממעט עשרה חמרים כמו כן בכאן, והנך רואה שחז"ל לא דרשו כן, ונ"ל שהם גם כן למדו מהמסורה, ג' נמסרו, ב' שבכאן חסרים י', ולשם מלא י', להורות שבכאן חסר י' שלא נדרש הממעט אסף י' רק סתם חמרם חמרם ד' כמ"ש לעיל, רק נלמד מהמסורה שקאי על הממעט, היינו הממעט היו לו ד' חמרם, ואינך היה להם הרבה, והוא מדה כנגד מדה כי הממעט נתן עליהם ד' עבודות כנ"ל, ואחר כך נאמר את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך, היינו שהוסיפו עליהם כל עבודתם איש איש כרצונו, וכך היה עונשם אחר כך, הבן.

(שמ' וארא ח,י) **חמרים חמרים** – מונח מרבה אתנח מגביל, ע"פ **ואגרא דכלה פרשה י ו' [שמ' וארא ח,י) אפשר ששלמד שהמגביל עצמו לאיסוף אסף ארבע אשפות. ארבע אשפות. (שמ' וארא ח,י) חמרים חמרים** – גי' רפ"ח רפ"ח. העלאת כל קבוצת רפ"ח נ"ק ביחד, בעולם התורה ובעולם התקון.

שמות וארא ח,יז: כי אם-אינך משלח את-עמי:

הנני משלח בך ובעבדך ובעמך ובבתיך את-הערב **ומלאו בתי מצרים את-הערב וגם הארמה אשר-הם עליה:** (שמ' וארא ח,יז) **את-הערב וגם הארמה אשר-הם עליה** – אפשר למאן דאמר שהערב התקבץ מכל העולם הם הביאו עמם את האדמה הנוף והאקלים של מקום חיותם הטבעי. הביאו עמם את הניצוצות הקדושים המחיים ומקיימים אותם מתוך רפ"ח הניצוצות הקדושים המפוזרים בבריאה, שבני-ישראל אמורים לגאול אותם. (שמ' וארא ח,יז) **וגם הארמה אשר-הם** – ר"ת ו-ה-א-ה, א-ה-ו-ה הוא מייצג את האור הגנוז בתורה, שם הבינה והדעת, שם הקישור שמים וארץ, שם הפלאים, שם קפיצת הדרך. ר"ת ו-ה-א-ה, הסדר הזה הוא (בר' א,א) ו'את הארץ (בר' א,א) את השמים, הקדים קפיצת הארץ ראה **פנימיות התורה – הנצוצים הקדושים** ==-== שמור פסוקים (שמ' וא' ח,ט) (שמ' וא' ח,יז) ביחד ==-==

שמות וירא ח,יא: וירא פרעה כי היתה הברחה ויחבד את-לבו ולא שמע אליהם כאשר דבר ה': ס

(שמ' וארא ח,יא) **כי היתה הברחה** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשתי דרשות, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. הרווחה מלאה מן המכה, וכנגדה פרעה **ויחבד את-לבו** (שמ' וארא ח,יא) **ויחבד את-לבו** – פשטא זקא-קטן, שני לימודים בפשט (א) מהכבד לבו הביא פרעה כל אוצרותיו לים סוף לדרבן חייליו (ב) ורבה הייתה ביזת הים בשביל להותיר במלאכת המשכן. וזה מידה כנגד מידה שהקב"ה הביא **הברחה** מלאה מן המכה וכנגדה פרעה **ויחבד את-לבו** ולא שלח את ישראל. ועוד מרומז הדבר ב-(שמ' ויקהל לב,כה) (כל-כלי) זהב וכל-איש זקא-קטן זקא-גדול עולה גי' המלים שפ"א ראשי תבות א'שר ש'לח פרעה כמו-כן שפ"א גי' מצרי"ם עם הכולל, היינו הזהב מביות מצרים אשר שלח פרעה. (מלכים ב ג,כד) **ויחבד את-מואב**: – סלוק מגביל את הכאת מואב, כי הותירו מואב.

שמות וארא ח,כד: ונאמר פרעה אנכי אשלח אתכם ויבחתם לה: אליהם כק תרחק לא-תרחיקו ללכת העתירו בערי:

שמות וארא ח,כה: ונאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך ויבחתם לה: וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו מחר **רק אל-יוסף פרעה התל לבלתי שלח את-העם לזבח לה:** תבנית טעמים (שמ' וא' ח,כד) **אנכי אשלח אתכם** – גרשיים מהפך פשטא **ויבחתם לה: אליהם** – גרשיים מהפך פשטא (שמ' וא' ח,כה) **הנה אנכי** – קדמא ואולא. כ"ב אפשרות ללימוד בקל וחומר של "דיו הבא מן הדין להיות כנידון" (אור החיים) (שמ' וא' ח,כד) **לא-תרחיקו ללכת**. פ"י כשיעור גי' ימים, כי כלום טעם שאמר משה הוא (שמ' וא' ח,כב) **הן נזבח את-הועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו:** אם כן למה יצטרכו להרחיק דרך גי' ימים בהרחקת פרסה או יותר קצת די, וטעם שנתרצה לו משה, כיון שכל עצמינו אין אנו משתדלים אלא לצאת מהעיר מה לי בתנאי יום או יומים, וכי ירדוך תרדפהו רעה וגזירתו עומדת לעומתו, לזה לא רצה משה לדקדק בתנאי הזמן ואמר רק אל יוסף פרעה התל לבלתי שלח באיזה אופן שיהיה, ודקדק לומר רק לשון מיעוט לומר הגם שיהיה השליחות בתנאי פחות מגי' ימים: משה אמר (שמ' וא' ח,כב) **דרךך שלשת ימים גלך במדבר**, פרעה אומר מספיק בהרחקת פרסה, משה מתרצה לבקשת פרעה כי יודע שה' יצילם בכל מרחק שיתרחקו, ומסכים לבקשת פרעה. הגדון הוא יציאה מבין המצרים שלא יראו זביחת תועבת מצרים, דיו לבא מן הדין היא בקשת פרעה להתרחקות של פרסה כדי שהמצרים לא יראו זביחת תועבתם.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טסור)ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

תְּהֵא:

[(שכל טוב (בובר)) (שמ' וא' ח, טי) וְשִׁמְתִי פְּרֵת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמִּיךְ]. מתוך עמך אקח פדיון, וזה הפדיון יהא מפריש בין עמי ובין עמיך, ומהו ניהו פדיון היינו תינוקות של מצריים שהיו הערוב הולכים ונוטלין מעריסותיהם והורגין אותם (מדה כנגד מדה על שהמצרים הרגו תנוקות ישראל), וכח"א **(ישעי' מגג) נְתַמִּי כְּפָרְךָ מִצְרַיִם פּוֹשׁ וּסְבֵא תַּחְתִּידִי: (ח, טי) לְמַחֵר יִהְיֶה הָאֵת תְּהֵא:** זהו שדרשנו שאין אות בכל מקום **אלא לזמן ולמתבשר בו**, שנאמר **(שמות ג'ב) וְהִלַּךְ הָאוֹת**. מה ת"ל **(ח, טי) תְּהֵא**, מלמד שהתראה **(ח, טי) הָאֵת תְּהֵא** היה בסוף שלש שבועות אחר מכת כנים:

[(מושב זקנים (מבעלי התוספות)) (שמ' וא' ח, טי) וְשִׁמְתִי פְּרֵת וכו' ד"א]. מה שנאמר הפלאה בדבר ובערוב יותר משאר מכות הטעם לפי שהמכות מאותו מקום יצאו, כגון כינים מן העפר, ודם וצפרדעים ממימי היאור, מהם ובהם היתה מכתם, אך מכת דבר וערוב באה ממרחק והפלאה גושן היתה שלא שמשו בארץ גושן (כמו שלוש המכות הראשונות למאן דאמר ששימשו גם בגושן) כמו ששמשו בארץ מצרים,

[(אבן עזרא הפירוש הקצר) (שמ' וא' ח, טי) וְשִׁמְתִי פְּרֵת] - גם זה יהיה אות בתוך אות, כי יכיר הערוב מי הוא מעמי ומעמך, וזה נאמר על מי שהיה במצרים, ולא בארץ גושן: (כי זו המכה הראשונה שלא שימשה בארץ גושן)

[(אברבנאל פרשת וארא) ... וצוהו (למשה) שיאמר לו (לפרעה) כה אמר השם שלח את עמי ויעבדני רוצה לומר כי הם עמי ויותר ראו הוא שיעבדו אותי משיעבדו אותך ואם אינך משלח את עמי הנה (שמ' וא' ח, טי) פִּי אִם-אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת-עַמִּי הֲנִי מְשַׁלְּחִים בְּךָ וּבְעַבְדֶיךָ וּבְעַמֶּיךָ וּבְקַבְרֶיךָ אֶת-הָעָרֶב] (נגד טבע החיות לחיות בנפרד מבני אדם) והם חיות שרצים ונחשים ותולעים מזיקים נושכים וממיתים הנערים וגם בני אדם הגדולים והם באים בערבוביא על כן קראם ערוב וידע שיבואו אל הבתים ויכנסו בהם כי עם היות טבע ללכת החיות ביער והשרצים באשפות ובמדברות ויברחו מבני אדם הנה עתה בכח הנס הם בעצמם יבואו אל הבתים ויכנסו בהם וגם האדמה אשר הם עליה רוצה לומר שאחר כך ילכו בשדה ובכל גבול מצרים שהיא האדמה אשר הם רוצה לומר הבתים שזכר עליה כי יהיה הערוב בבית ובשדה והיה בזה עונש מתחסס כי כיון שפרעה אינו רוצה לשלח את העם ומחזיק בהם ישלח ה' בו משלחת מלאכים רעים שיחזיקו בהם כמו שהחזיק הוא בישראל כי כיון שהוא חפץ להיות אכסנאי לעם ה' צבאות יהיה גם כן לערוב שהוא עמו ובריותיו ולפי שלא יחשוב פרעה שיהיה זה בטבע אמר **(שמ' וא' ח, טי) וְהַפְּלִיתִי בְיִוֹם הַהוּא אֶת-אַרְצְךָ גֹּשֶׁן רוצה לומר אפריש ואבדיל מהמכה הזאת את ארץ גושן ולא יבוא זה מפני טבע ארץ גושן או מלז הארץ היא אלא בהשגחה נפלאה מפני שעמי עוד עליה שבעבור זה לא יהיה בה ערוב וכבר ביארתי למעלה שעד"ש והם מלז הערוב ומכת הרבר והשחין באו להוכיח פנת השגחת השם יתברך בפרטי העולם השפל שהיה פרועה גם כן מכחיש ולזה אמר כאן **(שמ' וא' ח, טי) לְמַעַן תֵּדַע פִּי אֲנִי ה' אֶקְרַב הָאָרֶץ:** ר"ל למען תדע לא לבד במכת הערוב אבל עם ההפלאה ממצרים לגושן שאני ה' המחוייב המציאות השגחתי והנהגתי בקרב הארץ ולכן בא הפסוק הנה אחרי פסוק והפליתי לפי שמהפלאה תודע ההשגחה שבפרטי ישגית על מצרים להרע להם ועל ארץ גושן למלטה ולהצילה והותרה בזה השאלה ה'. ואמנם אמרו אח"כ **(שמ' וא' ח, טי) וְשִׁמְתִי פְּרֵת חשבו המפרשים שהפלות הוא ההפלאה שזכר ואם היה הדבר כן לא ימלט הכתוב בזה מההכפל (הפליתי, פדות) והרמב"ן פירש שהפלות היה גם בארץ מצרים שאם ימצא הערוב יהודי בארץ מצרים לא יזיקהו ונכון הוא אבל היתור נכון אצלי הוא שמן היום ההוא והלאה נסתלק השעבוד מבני ישראל שפרעה ראה ענין ההפלאה הסכים לכבדם וידע שעם ה' הם וכמו שכתב הראב"ע ולכן אמר להם **(שמ' וא' ח, טי) לְכֹוּ וּזְבַחוּ לְאֱלֹהֵיכֶם בְּאֶרֶץ:** **(שמ' וא' ח, טי) וְשִׁמְתִי פְּרֵת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמִּיךְ** שלא יהיו עוד המצרים לא היו מענים אותם כי נפל פחדם עליהם ועם זה באמת נאמר **(שמ' וא' ח, טי) וְשִׁמְתִי פְּרֵת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמִּיךְ** שלא יהיו עוד ישראל לפניהם כעבדים אבל כמו שיהיו המצריים אצל ישראל יהיו בני ישראל אצל המצריים כאלו כלם ביסורין ופדוים לא עבדים וזהו ה-**פְּרֵת** אשר שלח לעמו שם ואמרו **(ח, טי) לְמַחֵר יִהְיֶה הָאֵת תְּהֵא:** אינו על הערוב אלא על ה-**פְּרֵת** שלמחר יסיר הערוב מהם ויהיו פדויי ה'.****

(שמ' וא' ח, טי) וְשִׁמְתִי פְּרֵת – מונח זקף-קטן, מונח רומז לאפשרות רבויים למודים בתפקיד טעם זקף-קטן כשני למודים,

(למוד א) מפני התעכבות הישועה (ריחוק בזמן) מזה כ-209 שנה מאז ירידת מצרים והשעבוד הקשה מזה כ-85 שנה, בני ישראל מסופקים בישועה המיידית, שלא באה אחר כל אחת משלוש המכות הראשונות שכל אחת הייתה קשורה לענוי מסוים. הקב"ה מביא מכה רביעית, מכת ערוב לא ממקום ומעשי הענוי, אלא ממקום רחוק להראות הנהגת ה' בבריאה. מכת ערוב באה כמדה כנגד מדה על המתת ילדי ישראל בידי המצרים והמבוגרים בעבודה בלי להצילם מתאונות עבודה, התנהגות שלא כטבע בני אדם. **פְּרֵת א'** לפי **[(אברבנאל פרשת וארא)]** מבחינה רוחנית זו משלחת מלאכים רעים המנהיגה ערוב של בעלי חיים הנכנסים למקום בני אדם שלא כטבעם, ועליהם מצטרפות בהמות משמשות לאדם ומתנהגות וגם הן נגד טבעם וכולם חוטפין תנוקות מעריסותיהם ומבוגרים וממיתים אותם. ועוד התנהגות משונה שהם אינם פועלים בארץ גושן, עיקר מושב בני ישראל, לעומת, שבשלוש המכות הראשונות יש מאן דאמר ששימשו המכות במצרים ובארץ גושן, ממכת ערוב המכה שימשה רק בארץ מצרים בלבד, ופגעה רק במצרים ולא בבני ישראל שהיו בארץ מצרים.

(למוד ב) פְּרֵת ב' **[(אברבנאל פרשת וארא)]** החל ממכת ערוב והלאה **נסתלק השעבוד מבני ישראל** שפרעה ראה ענין ההפלאה הסכים לכבדם וידע שעם ה' הם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מרדף; רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעמטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מנח רביע - לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.14 שמות וארא ו,ב (התשפ"ד)

שמות וארא ו,ב: וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה':

[רש"י] (ו,ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' - נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני, ... אֲנִי ה' - נאמן ליפרע, כשהוא אומר אצל עונש, וגו' כ"ח טבת התשפ"ד שם הוי"ה בתורה הוא מדת הרחמים. כפי ראשון ב-[רש"י] (ו,ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' - נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני, הפירוש השני של [רש"י] אֲנִי ה' - נאמן ליפרע, כשהוא אומר אצל עונש, יוסבר ע"פ תפקידי טעמי המקרא (ו,ב) אֲנִי ה' - מונח מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות, הקב"ה מגביל את רחמיו על בריות אשר הרשיעו בעבירות המצוות לבני נח, והרשיעו ביחסם לבני ישראל. העונש הוא הרחמים כדי לתקנם. (שמ' וארא ו,ו) לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' - גרשיים מרכא זרקא מונח סגול, זרקא סגול בתפקיד של גורע מהענין על הענין ושל מוסיף מהענין על הענין. גורע מן הדין ומוסיף על הרחמים. רעיון זה חוזר פעמים אחדות בספור יציאת מצרים, ואה"כ במדבר, (שמ' וארא ו,ו) אֲנִי ה' - מונח סגול, מונח מרבה כאן למוד מתפקידי טעם סגול, טעם סגול סוגר את הענין שעד אליו בכעין שלישי פסוק ודומה בזה לטעם אתנח ולטעם סלוק ולתפקיד טעם אתנח וטעם סלוק כמגביל. הכתוב (שמ' וארא ו,ו) אֲנִי ה' בתבנית טעמים מונח סגול, דומה לכתוב (שמ' וארא ו,ב) אֲנִי ה' - בתבנית טעמים מונח סלוק ולפירוש השני של [רש"י] (שמ' וארא ו,ב) אֲנִי ה' - נאמן ליפרע, כשהוא אומר אצל עונש, יוסבר ע"פ תפקידי טעמי המקרא מוצע לומר כי (שמ' וארא ו,ו) אֲנִי ה' בתבנית טעמים מונח מרבה, סגול - גורע ממין הענין על הענין כאן מגביל דומה ל- (ו,ב) אֲנִי ה' - מונח מרבה, סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות, הקב"ה מגביל את רחמיו על בריות אשר הרשיעו בעבירות המצוות לבני נח, והרשיעו ביחסם לבני ישראל. העונש הוא הרחמים כדי לתקנם. (שמ' וארא ז,ה) וַיִּדְבֹר מַצְרַיִם כִּי-אֲנִי ה' - מקף כרב-מצב (א) כי-אני (ה') מטה לב כל ברוא בדרך לא גלויה להיטיב דרכו (ב) אבל אם לא מכיר בדבר אני (ה') מתרה בו בעונשים מן הקל אל הכבד [רש"י] (שמ' וא' ח,יט) כִּי אֲנִי ה' בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ: אף על פי ששכינתי בשמים גזרתי מתקימת בתחתונים: כפי [רש"י] (שמ' וארא ו,ב) אני ה' - נאמן להפרע. (ראה (שמ' וארא ו,ב))

(שמות בא יב) וַיִּדְבְּרֶנּוּ אֵלָיו ה' - [רבינו בחיי] ... ועל דרך המדרש: [פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] אַתְּ אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתָ, אמר הקדוש ברוך הוא כשם שהם עוללו את כרמי כן אני מעולל אותם מן העולם. כפי [רש"י] (שמ' וארא ו,ב) אֲנִי ה' - נאמן להפרע. [משנה בבא מציעא פ"ה, מ"א] [*] ואלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה והערב והעדים וחכמים אומרים אף הסופר עוברים משום (ויקרא כ"ה) לא תתן ומשום (שם ויקרא כ"ה) כל תקח מאתו ומשום (שמות כ"ב) לא תהיה לו כנושה ומשום (שם/שמות כ"ב) ולא תשימון עליו נשך ומשום (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני ה': (וי' קד' יט,יד) לא-תקלל תלש ולפני עור לא תתן מקלל ויראת מאלהיך אני ה': [מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק כו] רבי חנינא סגן הכהנים אומר דבר שכל העולם כולו תלוי בו נאמר עליו (שמועה) [שבועה] מהר סיני אם שונא חבירך שמעשיו רעים כמעשיך אני ה' דיין להפרע מאותו האיש ואם אוהב את חבירך שמעשיו כשרים כמעשיך אני ה' נאמן ומרחם עליך: (ומאהב) [ואוהב] את חבריות:

שמות וארא ו,ד: וְגַם הִקְמֹתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתָּם לְתֵת לָהֶם אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מְגֵרֵיהֶם אֲשֶׁר-גֵּרְוּ בָּהּ:

שמות וארא ו,ה: וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מְצַרִּים מְעַבְרִים אִתָּם וְאֶזְכָּר אֶת-בְּרִיתִי: [תורה שלמה לג] (שמ' וארא ו,ה) וְאֶזְכָּר אֶת-בְּרִיתִי, [שמר"ר (וילנא) בא פט"ו,ד] ... אמר ר' יהודה מהו (שה"ש ב,ח) מְדַלָּג עַל-הַקְּהָלִים, אמר הקדוש ברוך הוא אם אני מסתכל במעשיהם של ישראל אינן נגאלים לעולם אלא למי אני מסתכל לאבותיהם הקדושים שנאמר (שמ' וארא ו,ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו', בזכות אבותם אני גואלם לכך כתיב (שה"ש ב,ח) מְדַלָּג עַל-הַקְּהָלִים ואין הרים אלא אבות שנאמר (מכ"ה ו,ב) שָׁמְעוּ הָרִים אֶת-רִיבִי ה', [תורה שלמה הערה לג] ובכתי"ר אפרים עה"ת (שמ' וארא ו,ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שאל השואל הנה אמרו חכמים ז"ל אתין וגמין רבויין הם, וְגַם זה מה מרבה דכתיב (וארא ו,ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי, והתשובה בזה שהוא מרבה צעקת האבות שהיו מצטערים בקבר בשביל צרת בניהם כדאמר' ב-[בבלי מנחות ג,ג] א"ר יצחק: בשעה שחרב בית המקדש, מצאו הקדוש ברוך הוא לאברהם שהיה עומד בבית המקדש, אמר לו: (ירמיהו יט,טו) מַה לִּינִי? בְּרִיתִי? אמר לו: על עיסקי בני באתי, ... מיד הניח ידיו על ראשו והיה צועק ובוכה, ואמר לו: שמא חס ושלום אין להם תקנה? (מכ"ה ו,ב) שָׁמְעוּ הָרִים אֶת-רִיבִי ה' וְהָאֲתָנִים מְסָדִי אֶרֶץ כְּנָעַן כִּי רִיב לָהּ עַם-עַמּוֹ וְעַם-יִשְׂרָאֵל יִתְנַחֵם: (מכ"ה ו,ב) שָׁמְעוּ הָרִים אֶת-רִיבִי ה' - מהפך פשטא מונח ז"ק, מהפך פשטא מוציא את הכתוב מפשוטו, שהאבות וההרים הם עדי תוכת ה' לישראל שב-[שמר"ר בא פט"ו,ד] מלמד שאינם ראויים להיגאל מעצמם אלא מזכות אבותיהם הקדושים, שנאמר (שמ' וארא ו,ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

(שמ' וארא ו,ה) אֶת-נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [תורה שלמה הערה לג] ... [לקט טוב] אע"פ שנפטרו מן העולם לא שכחתי את בריתי אתם, מלת "את" מרבה לנאקה של בני ישראל החיים והמתים במצרים את נאקה האבות הקדושים על שהברית על ארץ כנען עדיין לא קוימה. איך נלמדת צעקת האבות מ-[שמ' וארא ו,ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל] ?

מוצע ללמוד זאת בשלבים. (שלב א) טעם פסק ב-[תפקיד א] הרכבת הכתוב אחריו (משמאל לפסק) אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל על הכתוב לפניו וְגַם

(שלב ב) טעם פסק ב-[תפקיד ב] כעין מידה י"א מל"ב מידות "סדור שנחלק" ראה [רשב"ם] ו-[רמב"ן] ב-[בר' וישלח לו,יא,יב] (יא) וַיִּהְיוּ בְנֵי אֱלִיפַז יִמְיָן אוֹמְרֵי צַפּוֹ וְנִעְתָם וְקָנוּ: (יב) וַתִּמְנַעַן הַיְתָה פִּלְגָשׁ לְאֵלִיפַז, (יב) וַתִּמְנַעַן וְנִקְשְׁרָה כַסְיוֹם הַפְּסוּק שֶׁלפְּנֵיהֶם הוּא שֶׁל בֶּן שֶׁל אֵלִיפַז מִתְמַנַּע שְׁמֵתָה בְּלִידְתָהּ אוֹתוֹ.

כאן שמיעת נאקה בני ישראל, החיים תחת ענוי ואלו שכבר מתו מהענוי, נקשרת אל הפסוק הקודם ומתקבל כתוב (שמ' וארא ו,ד) וְגַם הִקְמֹתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתָּם (האבות המזכרים ב-[שמ' וארא ו,ג) לְתֵת לָהֶם אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מְגֵרֵיהֶם אֲשֶׁר-גֵּרְוּ בָּהּ: (ו,ה) אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נַאֲקַת - פשטא בתפקיד עוצר קצר ובתפקיד הערך אחד המאחד את נאקה האבות לנאקה אחת על שהברית עם כל אחד מהאבות לירושת ארץ כנען עדיין לא קוימה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; זרקא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טרקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; תור רבוב, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעתים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול; 3: רביע – 4: מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אח/ח' בתושב"ע פ.

שמות וארא ו,ה: וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נְאֻמַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מְצַקִּים מְעַבְרִים אֹתָם: וְאֶזְכֹּר אֶת-בְּרִיתִי:
אורה לתורה, מדברי האדמור הרי"ץ נ"ע על פרשת השבוע, הרב יקותיאל גרין] (שמ' וארא ו,ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נְאֻמַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וכן כתיב (תה' מב,ט) וְבִלְקָה שִׁירָה שִׁירָו עִמִּי. ש"לרנא דאורייתא, "לגלו טעמי התורה בביאת המשית, זוכים רק אחר העמידה בניסיונות ב-בִּלְקָה - לאחר שהוא עמד בניסיונות בזמן הגלות (בה היה כבוי החשך מההעלם וההסתרה על א-לקות) והוא נשאר שלם חזק בקיום התורה והמצוות. (ס' תרצ"ט)

(תהלים מב,ט) יוֹמָם יִצְנֶה ה'וֹ סִסְדּוֹ וְבִלְקָה שִׁירָה שִׁירָו עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל תְּנִי:
(תהלים מב,ט) יוֹמָם יִצְנֶה ה'וֹ סִסְדּוֹ
 מהפך פסק שופר-עלוי (=מונח עליון) קדמא פסק אזלא דחי מונח אתנה רביע-מוגרש מונח סלוק
תְּפִלָּה – רביע-מוגרש בתפקיד שנוי ואו רבוי ממשמע תפילה יחידה ו/או תפילות יחיד לרבוי תפילות של יחיד ו/או רבים

[בבלי חגיגה יב:ב] מעון (אחד משבעה הרקיעים) - שבו כיתות של מלאכי השרת, שאומרות שירה בלילה וחשות ביום, מפני כבודן של ישראל. שנאמר יוֹמָם יִצְנֶה ה'וֹ סִסְדּוֹ וְבִלְקָה שִׁירָה שִׁירָו עִמִּי. אמר ריש לקיש: כל העוסק בתורה בלילה - הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר יוֹמָם יִצְנֶה ה'וֹ סִסְדּוֹ וְבִלְקָה שִׁירָה שִׁירָו עִמִּי. משום וְבִלְקָה שִׁירָה שִׁירָו עִמִּי. ואיכא דאמרי, אמר ריש לקיש: כל העוסק בתורה בעולם הזה, שהוא דומה ללילה - הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד לעולם הבא, שהוא דומה ליום, שנאמר יוֹמָם יִצְנֶה ה'וֹ סִסְדּוֹ וְבִלְקָה שִׁירָה שִׁירָו עִמִּי.

(תהלים מב,ט) יוֹמָם יִצְנֶה – מונח-עליון מרבה למודים בתבנית הטעמים שאחרי **ה'וֹ סִסְדּוֹ** – קדמא אזלא, (נסביר ללא פסק) מרמז לכעין כלל כלשהו. כאן ע"פ ריש לקיש הכלל הוא עיסוק בתורה בלילה שהוא בעולם הזה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שהוא גם העולם הבא. טעם פסק עשוי להיות מפסיק בין שם הוי"ה המסתים באות ה"ה ובין מלת חסדו הפותחת באות ח"ת (שהן אותיות גרוניות) ובא להדגיש קריאה ברורה ולמנוע איחד בין מלת הוי"ה ומלת חסד"ו. ועוד מלת הוי"ה היא מידת רחמים, מלת חסד"ו היא מדת חסד, טעם פסק מעמיד הבחנה בין שתי מדות ה'. ששתייהן הסתרה א-לקות בדרגות שונות. פ' [רש"י] [תה' מב,ט) יוֹמָם יִצְנֶה ה'וֹ סִסְדּוֹ - יבוא האור ו- יִצְנֶה ה'וֹ סִסְדּוֹ לנו: אפשר להבין את פ' [רש"י] כי יבוא אור יום ואז יצוה ה' חסדו, ואפשר להבין את פ' [רש"י] בפנימיות התורה על מדות ה'.
וְבִלְקָה - בחשך הצרה:

שירה שִׁירָו עִמִּי - תהא חנייתו בתוכנו שירה לשון חניה כדמתרגמים ויחן ושרא, זו למדתי מתוך מסורת הגדולה שחבר את זה עם ויהי שירו חמש' ואלף (מלכים א' ה), באלפ"א בית"א של שתי תיבות החלוקים בפתרון לימד שאין זה לשון שיר, ומדרש האגדה פותרו לשון שיר וכך הוא פותרו שכך ישראל אומרים להקב"ה זכרנו מה שעשית לנו במצרים מצוה אחת שצויתנו ביום בערב פסח ושמרנוה ובלילה גאלתנו ושרנו לפניך את ההלל ועכשיו הרבה מצות אני שומרת ועל זאת **(תה' מב,ט) אומְרָהוּ לְאֵל סִלְעִי לְמָה שְׂכַחְתִּנִּי לְחַדֵּשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה, וכי יש חודש שביעי אחר, אלא שאתה אומר לי בכל שנה ושנה (אומרים) בתשרי זה שיבא אני גואלך, זה בא וגם אחר ולא גאלתני, הוי (תה' מב,ט) אומְרָהוּ לְאֵל סִלְעִי לְמָה שְׂכַחְתִּנִּי**
[רד"ק] (תה' מב,ט) ... ועוד, תְּפִלָּה לְאֵל תְּנִי, כלומר, שנתפלל לאל חיינו שיחיינו עד בוא הגואל ונראה בישועתו ונאמר בתפלתנו. (תה' מב,ט) אומְרָהוּ לְאֵל סִלְעִי: (תה' מב,ט) תְּפִלָּה – רביע-מוגרש בתפקיד שנוי ואו רבוי ממשמע תפילה יחידה ו/או תפילות יחיד לרבוי תפילות של יחיד ו/או רבים.

[רד"ק] (תה' מב,ט) אומְרָהוּ לְאֵל סִלְעִי לאל שהיה מקדם סלעי ומגדל עוז מפני האויבים. **לְמָה שְׂכַחְתִּנִּי**, עתה בגלות, **(תה' מב,ט) אומְרָהוּ לְאֵל סִלְעִי לְמָה שְׂכַחְתִּנִּי** – אומְרָהוּ מהפך פסק, הכתוב הוא התנצלות הפונה לה' להעמיד המאמר ללא הרור אחרי מדות ה'. **לְאֵל** – המלה משמעה בעל הכוחות כולם ולכן יכול לגאול מיד, הטעם מרכא = מאריך מלמד על התארכות הזמן עד הגאולה. **סִלְעִי** – צינורי כעין זרקא ובצרוף טעם **שְׂכַחְתִּנִּי** – עולה ויורד שהוא מעמיד חזק, מהווים כעין זרקא סגול שבכ"א ספרים שבם ז"ס בתפקיד מוסיף או גורע ממין הענין על הענין כאן מוסיף תמיהה שלמרות קיום המצוות **לְמָה** – לגלג (=ירח בן-יומו) כעין מתגלגל זמן הגאולה מיום כפורים ליום כפורים **שְׂכַחְתִּנִּי** עולה ויורד מעמיד חזק בתפקיד הגבלת עצמת השאלה שלא בתוקף.

שמות וארא ט,לא: והַפְשַׁתָּה וְהַשְׁעַרְתָּ נִפְתָּח כִּי הַשְׁעַרְתָּ אֲכִיב וְהַפְשַׁתָּה נִבְעַל:
וְהַפְשַׁתָּה וְהַשְׁעַרְתָּ - מרכא טפחא נִפְתָּח – אתנה **כִּי הַשְׁעַרְתָּ אֲכִיב** – מהפך פשטא זקא-קטן **וְהַפְשַׁתָּה** – טפחא **נִבְעַל** - סלוק:
שמות וארא ט,לב: והַחֲטָה וְהַפְסַמְתָּ לֹא נָכוּ כִּי אִפְיִלַת הַנָּה:
וְהַחֲטָה וְהַפְסַמְתָּ - מרכא טפחא **לֹא נָכוּ** - מונח אתנה **כִּי אִפְיִלַת** - מרכא טפחא **הַנָּה** – סלוק
[רש"י] (שמ' וארא ט,לא) נִפְתָּח - נשברה, לשון פרעה נכה, נכאים, לא נכו וגו' **[רש"י] מפרש נִפְתָּח** - נשברה, ומדגים - פרעה נכה, טט - כמו פרעה שבור הרגלים כך פרעה זה שבור, וכן עבדיו. ומביא דוגמא נוספת "נכאים" שמשמעותה שברון, דכאון רוחני, ועוד דוגמא **לֹא נָכוּ** בלא נשברו הגבעולים שהם כמו עצם אדם שאם נשברת זה נכות.

כִּי הַשְׁעַרְתָּ אֲכִיב - כבר ביכרה ועומדת בקשיה ונשתברו ונפלו. וכן **וְהַפְשַׁתָּה** גדלה כבר והתקשו הגבעולים.
אִפְיִלַת - מאוחרות ועדיין רכות ויכולות לעמוד בפני קשה, ... מדרש רבי תנחומא פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו.
[אור החיים] - והפשתה וכו' ... ואולי שיכוון להסמך ענין זה לאומר (שמ' וארא ט,ט) וְאֵתָה נִבְעַבְדִּי בְּיָעֲמִי בִּי טָרָם תִּירָאוּן מִפְנֵי ה' אֱלֹהֵימִים:
 לרמוז הסיבה אשר סיבבם אותם לחזק לבם ואמר **(ט,לא) וְהַפְשַׁתָּה** וגו' ... **(טט) לעומת - וְהַחֲטָה** (וגו') פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו ע"כ והנה כראות פרעה כי לא שלטה מכת הברד בחטה ובכסמת שלא כפי הטבע ... הוא לא יתלה כי ה' הפליא אלא יתלה שאין שליטת אלקי ישראל בכל ההווה וזה יגיד ח"ו השיתוף ... וזה היה לו מקום להכביד לבו ולזה אמר משה **בְּיָעֲמִי בִּי טָרָם תִּירָאוּן** וגו' ... ה' עשה פלא זה לחזק לב פרעה וגו' טט: **פסוקים לא ו-לב** פותחים במרכא טפחא בראשם, תבנית טעמים המרמזת למדת

סמוכים, כעין מדה כ"ג מל"ב מדות מדבר שהוא מוכיח על חבירו מ-**(שמ' וארא ט,לא)** ומ-**(שמ' וארא ט,לב)** על **(שמ' וארא ט,ל)**
 טט - ע"פ מפרשים שונים - מכת הברד הייתה הקשה למצרים. הפסוקים האלו באים ללמד על פרעה ועבדיו שהקשו לבם נשברו כמו הקלחים הקשים ורוחם נכאים, ואלו שהיו רכים, נכנעו ושמעו לדבר ה' ונצלו. מעתה פלאי פלאות נעשה להם למצרים שמצד עצמם היו נכנעים, אבל לא השלמה עדיין מידה כנגד מידה, לכן אין דיבורם בשליטתם אלא כדוגמת בלעם, הקב"ה מחזקם ושם דברים בפיהם של התנגדות לה' כדי להביאם למכת בכורות להפלות בהם כל מופתיו והיד החזקה כמו שאמר למשה בסנה.

